

Het uitvoeren van de energiebesparende maatregelen onder het mkb stimuleren

**DRAFT
VERSIE**

Invest-NL

Inhoudsopgave

1. Introductie

1. Introductie
2. Plan van aanpak

2. De opgave

1. Introductie
2. Scope
3. Traject
4. Financiering

3. Oplossingsrichting

1. Oplossingsrichting traject
2. Oplossingsrichting financiering
3. Vervolgstappen

4. Bijlagen

Introductie | Het mkb stimuleren energie te besparen

De juiste maatregelen en een passend instrument vinden.

Achtergrond

Het mkb staat voor een grote opgave om energiebesparende maatregelen door te voeren, want energie die we niet gebruiken, hoeven we ook niet op te wekken, te betalen, te importeren of te transporteren. Energiebesparing maakt de energietransitie daardoor gemakkelijker, sneller en goedkoper (dit streven is in lijn met Europese Energie-Efficiëntie Richtlijn). Een van de instrumenten om dit te realiseren is de energiebesparingsplicht, waar bedrijven met een verbruik vanaf 50.000 kWh aan elektriciteit of 25.000 m³ aan aardgas(equivalent) zich aan moeten houden. Hierin worden deze bedrijven verplicht alle energiebesparende maatregelen met een CO₂-reducerend effect en een terugverdientijd van vijf jaar (of minder) uit te voeren. Bedrijven moeten via de informatieplicht, en voor specifieke grootverbruikers ook de onderzoeksplicht, rapporteren over de energiebesparende maatregelen die zij hebben uitgevoerd of nog gaan uitvoeren.

Doel

Naar verwachting wordt in 2027 de terugverdientijd van 5 jaar uitgebreid naar 7 jaar. Hierdoor zullen bedrijven met een grotere set aan maatregelen geconfronteerd worden. Om het mkb daarin te helpen, is ondersteuning bij het uitvoeren van energiebesparende maatregelen wenselijk, zodat het mkb kan voldoen aan de energiebesparingsopgave.

Opdracht

Er komt nu 100 miljoen euro beschikbaar voor een instrument om mkb'ers te ondersteunen bij het besparen van energie, zowel voor gebouw-gebonden maatregelen als voor processen en activiteiten. Toegang tot financiële middelen is één van de drempels, maar zeker niet het enigste obstakel. In dit rapport wordt daarom onderzocht welke kansen en knelpunten er zijn, en welke instrumenten en maatregelen de drempels voor het doorvoeren van energiebesparende maatregelen voor het mkb kunnen verlagen.

Plan van aanpak | In drie fasen tot een oplossing komen

In fase 1 heeft de focus op het in kaart brengen van de problematiek, waarna fase 2 kijkt naar passende instrumenten en maatregelen om het mkb te kunnen ondersteunen en het aanpakken van de huidige knelpunten.

1. De huidige knelpunten voor het mkb

In fase 1 werken we toe naar een het creëren van het inzicht in de daadwerkelijke knelpunten die het mkb weerhouden van het doorvoeren van de energiebesparende maatregelen. Daarbij houden we rekening met de verschillende type ondernemingen en hun financiële situaties en mogelijke impact, en kijken we naar alle stappen in het proces wat mkb'ers doorlopen om de maatregelen te kunnen uitvoeren. We brengen dit in kaart door gesprekken te houden met de verschillende marktpartijen.

2. Passende instrumenten en maatregelen

Met fase 2 wordt er voortgebouwd op de uitkomsten van fase 1, waarbij de knelpunten de leidraad zijn voor het selecteren van passende oplossingen, en we streven naar de meest doelmatige inzet van middelen. Door de verschillende opties uit te zetten en te vergelijken middels een Multicriteria Analyse (MCA), komen we tot een voorstel wat het mkb het meest effectief en doelgericht kan ondersteunen.

3. De implementatie van de oplossing

Fase 3 focust zich op de uitrol van de geselecteerde oplossingen richting het mkb.

De daadwerkelijke invulling en aanpak van fase 3 dient te worden vastgesteld na de oplevering van de rapporten in fase 1 en 2.

Plan van aanpak | Desk research en interviews

Om een breed beeld op te halen van de huidige situatie, uitdagingen en kansen die momenteel spelen, is de verzamelde informatie aangevuld met een breed scala aan gesprekken met verschillende soorten partijen.

Desk research

Voor het ophalen van informatie zijn verschillende databronnen gebruikt, zoals CBS, KvK en RVO. Daarnaast is er informatie opgehaald bij openbare onderzoeken over de huidige status van het mkb, toegang tot financiering en de algemene opgave van energiebesparende maatregelen.

Interviews

Om vanuit de praktijk de kennis en ervaringen te identificeren, zijn er gesprekken geweest met partijen aan de financieringskant, handhaving, gebruikers en adviseurs. Hierdoor kon een duidelijk beeld geschetst worden wat er nodig is om het mkb te helpen in deze opgave. Naast de interviews zijn er ook nog mailuitwisselingen en korte telefoongesprekken geweest om contacten te leggen, data op te halen en bevindingen te valideren.

De opgave

Introductie | Leeswijzer voor de opgave

De uiteenzetting van de opgave is onderverdeeld in drie delen, waarbij vanuit het traject en de financiering is gekeken naar de knelpunten die spelen en de eisen die gesteld dienen te worden aan een uiteindelijke oplossing.

Om de opgave in kaart te brengen is er via meerdere interviews (met o.a. banken, kredietverstrekkers, adviseurs, omgevingsdiensten, brancheorganisaties en mkb ondernemingen) en een desk research informatie opgehaald om de daadwerkelijke probleemstelling vast te stellen.

De uitwerking hiervan is vervolgens in drie onderdelen uitgezet: 1) in de scope worden de focus en de kaders van de opdracht besproken, 2) onder het traject worden alle proces gerelateerde knelpunten en kansen uiteengezet en 3) bij financiering wordt gekeken naar de investeringsopgave en welke ontwikkelingen en uitdagingen daar spelen voor zowel het verstrekken als het verkrijgen van de financiering.

Voor het traject en de financiering zijn eerst de knelpunten op basis van de kwalitatieve gesprekken geïdentificeerd, onderbouwd met data vanuit de gesprekpartners en openbare onderzoeken. Deze knelpunten zijn vervolgens vertaald naar tastbare toetsingscriteria, waaraan de uiteindelijke oplossing moet voldoen om een succesvolle oplossing te bieden op de probleemstelling.

Scope

1

De scope van de opgave biedt inzicht in de verhouding van de energiebesparende maatregelen ten opzichte van de bredere energie-gerelateerde verduurzamingsopgave. Ook brengt het de verschillende doelgroepen in kaart, geeft het inzicht in wat basisgegevens zoals de investeringsopgave en toont het een overzicht van de klantreis die een mkb'er doorloopt tijdens het proces om de maatregelen te kunnen doorvoeren.

Traject

2

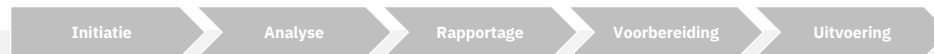
Het gehele traject staat voor alle stappen die een mkb'er doorloopt in de klantreis van de energiebesparende maatregelen. Elke individuele stap is weer een mogelijkheid waarbij een mkb'er afhaakt of het proces tijdelijk stiltzet. De verschillende knelpunten en toetsingseisen voor de oplossing voor het versimpelen en begeleiden van het traject worden hierin besproken.

Financiering

3

Het verkrijgen van financiering voor het (laten) uitvoeren van de energiebesparende maatregelen kan voor mkb ondernemingen een uitdaging vormen voor het daadwerkelijk kunnen voldoen aan de energiebesparingsplicht of voor het vervullen van de wens om breder te bezuinigen op de energieconsumptie. De verschillende knelpunten en toetsingseisen voor een passend financieel instrument worden hierin besproken.

Scope

De scope van de opgave biedt inzicht in de verhouding van de energiebesparende maatregelen ten opzichte van de bredere energie-gerelateerde verduurzamingsopgave. Ook brengt het de verschillende doelgroepen in kaart, geeft het inzicht in wat basisgegevens zoals de investeringsopgave en toont het een overzicht van de klantreis die een mkb'er doorloopt tijdens het proces om de maatregelen te kunnen doorvoeren.

Scope | Focus op energiebesparing

Binnen de opgave om minder energie te consumeren en het net te ontlasten, speelt het doorvoeren van energiebesparende maatregelen een cruciale rol

Kijkende naar de mogelijkheden van energie-gerelateerde verduurzamingsmaatregelen kan er een onderscheid worden gemaakt op basis van het type verduurzaming en de terugverdientijd.

Onderscheid naar energiebesparing of duurzame energiewekking

De maatregelen zijn onder te verdelen in besparende maatregelen en opwekkende maatregelen. Met besparing wordt het verminderen van de energievraag (elektriciteit of fossiel) bedoeld. Voorbeelden van deze maatregelen zijn bijvoorbeeld het beter isoleren van de gebouwschil om de warmtevraag te verlagen, of het vervangen van traditionele lampen met LED verlichting om de elektriciteitsvraag te verlagen. Met opwek wordt het verduurzamen van het energieaanbod uit eigen opwek bedoeld. Voorbeelden hiervan zijn het leggen van zonnepanelen op het dak of het installeren van een warmtepomp.

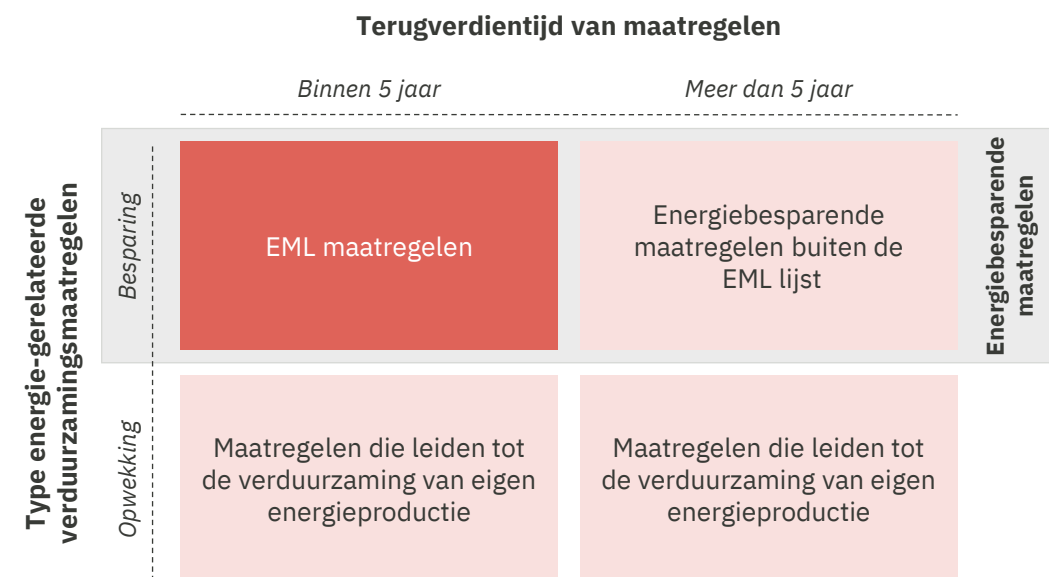
Onderscheid naar terugverdientijd maatregel

Er kan een lijn getrokken worden tussen maatregelen die binnen 5 jaar terugverdiend worden en maatregelen waarbij het meer dan 5 jaar duurt voordat ze terugverdiend zijn. Deze scheiding in maatregelen wordt bepaald door het RVO middels een rekenmodel waarmee de EML wordt bepaald. Besparingsmaatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar worden op de EML geplaatst. De EML gaat binnenkort veranderen en ook maatregelen bevatten die terugverdiend kunnen worden in 7 jaar.

Scope

In dit rapport worden alleen de maatregelen beschouwd die leiden tot energiebesparing én terugverdiend kunnen worden binnen 5 jaar. Deze grenswaarde gaat veranderen naar 7 jaar.

Verschillende energie-gerelateerde verduurzamingsmaatregelen
Verduurzaming van opwek wordt niet beschouwd, enkel energiebesparende maatregelen

Scope | Stimulans voor het mkb

De oplossing moet zich richten op de stimulans en haalbaarheid van het doorvoeren van energiebesparing, zowel voor mkb ondernemingen die dit verplicht moeten doen als andere mkb'ers die intrinsiek gemotiveerd zijn.

Een verder onderscheid in de energiebesparende maatregelen kan nog worden gemaakt o.b.v. het energieverbruik van een mkb. Op de vorige slide is er ingegaan op de EML. De maatregelen op deze lijst dienen uitgevoerd te worden door een mkb vanaf een bepaald energieverbruik.

Onderscheid naar energieverbruik

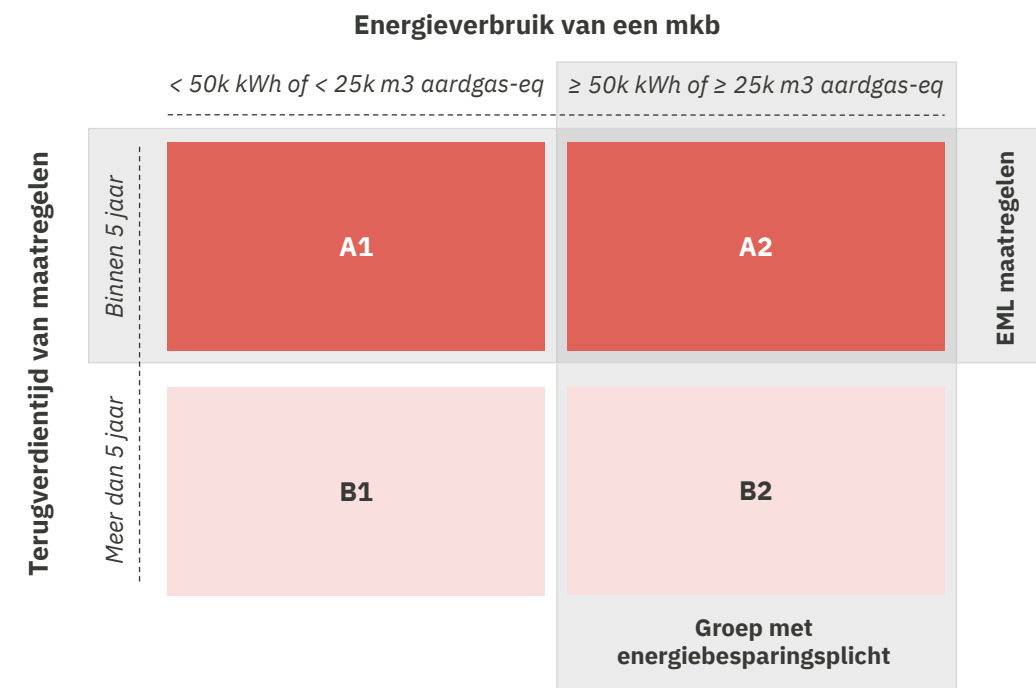
Boven een elektriciteitsverbruik van 50.000 kWh en/of 25.000 m³ aardgas-equivalent aan fossiel verbruik dient een mkb bepaalde energiebesparende maatregelen van de EML uit te voeren volgens de voor hen geldende energiebesparingsplicht (kwadrant A2). Deze lijst bestaat uit maatregelen die volgens het RVO zijn terug te verdienen binnen 5 jaar tijd. Voor deze maatregelen, aangezien zij verplicht zijn, kan geen subsidie worden vergeven.

Mkb's met een verbruik onder bovengenoemde grenswaarden (kwadrant A1) zijn niet verplicht de maatregelen op de EML uit te voeren, echter is het de bedoeling dat deze groep nog wel gestimuleerd worden energiebesparende maatregelen uit te voeren. Het instrument wordt ook voor deze groep ontworpen.

Scope

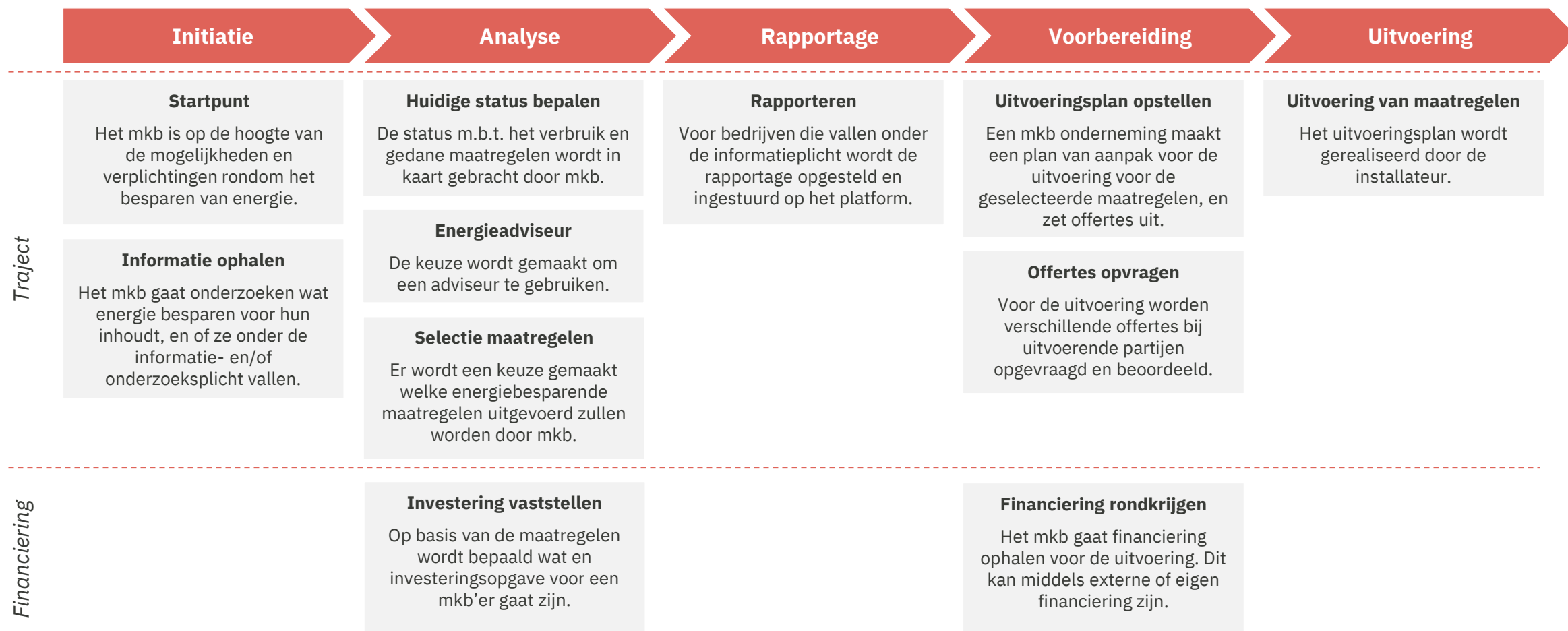
In dit rapport worden zowel de verplichte als niet-verplichte mkb's meegenomen (kwadranten A1 en A2). De focus van het instrument ligt voornamelijk op het stimuleren van de maatregelen van kwadrant A2 (EML maatregelen voor de verplichte groep mkb's), met het uiteindelijke doel om ook de A1 groep te faciliteren om zoveel mogelijk mkb's te helpen te besparen.

Verschillende groepen mkb's
Zowel de verplichte en niet-verplichte mkb's moeten geholpen zijn de EML maatregelen uit te kunnen voeren

Scope | Klantreis van een mkb onderneming

Het analyseren van bestaande documenten en bevindingen vanuit de interviews hebben inzicht gegeven in de klantreis van het mkb, welke door het rapport heen gebruikt zal worden om aan te geven waar knelpunten of oplossingen zitten.

Scope | Markt en doelgroep

Een grote groep mkb ondernemingen dient uiteindelijk energie te gaan besparen, waarbij een deel van de groep op basis van hun verbruik nu al verplicht is te besparen en te rapporteren

Initieel

In 2019 vielen 115.000 onder de plicht, waarvan 25.000 een vrijstelling hadden gekregen. Van de overige 90.000 MKB ondernemingen heeft 70% (60.000 bedrijven) de benodigde informatie aangeleverd. Deze 60.000 mkb'ers hebben in totaal 1,4 miljoen maatregelen (zowel gebouw als proces) in hun rapportages benoemd. Een gemiddeld bedrijf heeft dus hieruit blijkend 22 maatregelen, waarvan er gemiddeld 6 zijn die nog uitgevoerd moeten worden of gedeeltelijk zijn gedaan.

Rapportage 2019

Van alle maatregelen is **circa 85% niet of niet volledig uitgevoerd**: enkel in 15% van de gevallen is alles uitgevoerd. Dat betekent dat 51.000 bedrijven nog een deel of alles van de vastgestelde maatregelen uit 2019 zal moeten uitvoeren. De 25.000 bedrijven die eerder vrijstelling hadden, komen hier dan nu nog bij.

Huidige doelgroep

Momenteel zijn er 2,2 miljoen mkb ondernemingen in Nederland (minder dan 250 fte). **105.000 ondernemingen verbruiken meer dan 50.000 kWh aan elektriciteit of 25.000 m³ aardgas.** Deze groep ondernemingen moet voldoen aan de informatieplicht waarbij zij rapporteren over hun verbruik en uitgevoerde energiebesparende maatregelen. Daarnaast moeten van deze groep ondernemingen 5.800 adressen ook voldoen aan de onderzoeksplicht die geldt bij een verbruik van meer dan 10 miljoen kWh of 170.000 m³.

Informatieplicht Wet milieubeheer inrichting 2021

	# Adressen	% van totaal	Verbruiksbucket
Totaal	105000	100%	> 50k kWh of 25k Nm³
MKB grootverbruikers	5800	6%	> 10m kWh of 170k Nm ³

Indieningen

	# EML maatregelen	Gem. per indiening	Toelichting
Uitgevoerd	1400000	22,4	
Gedeeltelijk uitgevoerd	148000	2,4	
Niet uitgevoerd (1 jan 2023)	243600	3,9	Niet verplicht te melden

Informatieplicht Wet milieubeheer inrichting 2019

	# Adressen	% van totaal	Verbruiksbucket
Totaal	115000	100%	
Vrijstellingen	25000	22%	
Verwacht voor 2019	90000	78%	
Ingediend medio 2023	62600	54%	

Bron: RVO data

Scope | Een overzicht van de energiebesparende maatregelen onder het mkb

De opgave van de energiebesparende maatregelen focust zich voornamelijk op de gebouw gebonden maatregelen, en vraagt gemiddeld om relatief kleine investeringen.

Om te kunnen bepalen hoeveel er gemiddeld door een mkb'er wordt geïnvesteerd in EML, is er data verzameld van ca 2300 mkb ondernemingen. Van deze ondernemingen is hieronder de gemiddelde investering en type investering aangegeven. De initiële data is afkomstig van Energiepartners, en is verder geanalyseerd en gepositioneerd op basis van bevindingen van Invest-NL

Indeling naar verbruik

De grootste groep van de mkb ondernemingen hebben een **aardgasconsumptie tussen de 2.000 en 5.000 m³**, en verbruikt **tussen de 80.000 tot 400.000 kWh aan elektriciteit**. Enkel kijkende naar elektriciteit bevat diezelfde categorie de meeste mkb'ers, namelijk 55%. Bij aardgas is dat wat meer over de categorieën verdeeld.

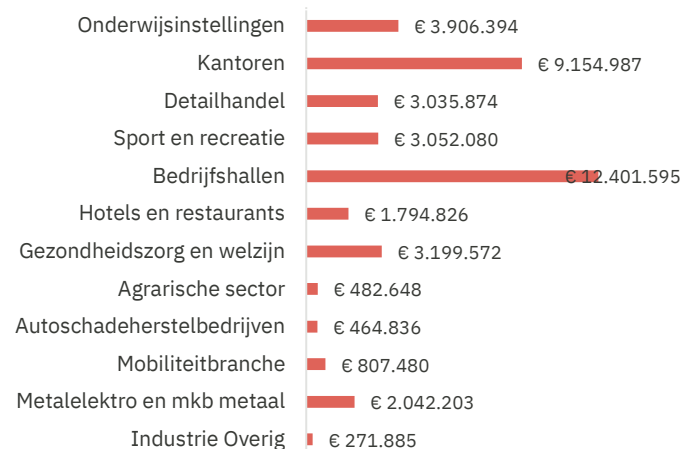
Verdeling naar energieverbruik en per energiedrager (N=2296)

Aardgas in m ³	Elektriciteit in kWh				
	tot 40.000	40.000 tot 80.000	80.000 tot 400.000	> 400.000	
0 tot 500	0%	6%	6%	0%	12%
500 tot 1000	0%	4%	7%	1%	11%
1000 tot 2000	0%	7%	13%	3%	22%
2000 tot 5000	0%	5%	21%	6%	32%
5000 tot 10.000	0%	1%	6%	7%	14%
> 10.000	0%	0%	2%	7%	9%
	0%	22%	55%	23%	

De investeringsopgave

De totale investeringsopgave van 2296 mkb ondernemingen bedraagt €40.614.380 voor maatregelen van de EML. **Gemiddeld is een mkb onderneming €15.982 kwijt** aan het uitvoeren van de energiebesparingsplicht, waarbij het gemiddeld om 5,1 maatregelen per bedrijf gaat.

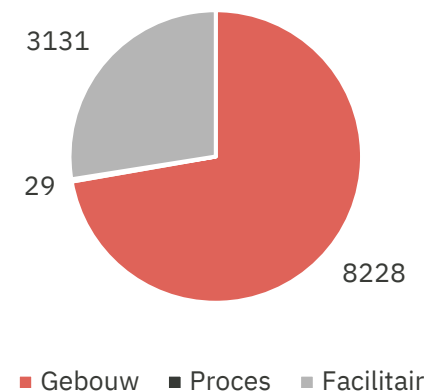
Totale investeringsbedrag per sector (N=2296)

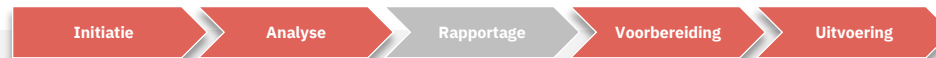
Typering van de maatregelen

Van de 11.388 verplichte maatregelen op de energiescans, **valt circa 70% onder gebouw gebonden** maatregelen. Deze maatregelen komen het meest voor bij Hotels & Horeca, en binnen Sport & Recreatie en Onderwijsinstellingen. Een kanttekening is dat deze inzichten zijn gebaseerd op een selectieve dataset, waardoor regio-specifieke maatregelen kunnen ontbreken.

Aantal maatregelen per type EML item (N=2296)

Traject

Het gehele traject staat voor alle stappen die een mkb'er doorloopt in de klantreis van de energiebesparende maatregelen. Elke individuele stap is weer een mogelijkheid waarbij een mkb'er afhaakt of het proces tijdelijk stilzet. De verschillende knelpunten en toetsingseisen voor de oplossing voor het versimpelen en begeleiden van het traject worden hierin besproken.

Traject | Knelpunten in het traject

In alle fasen van het traject zijn knelpunten gevonden die het een mkb kan bemoeilijken om energie te besparen. De gevonden knelpunten zijn samengevat in de drie onderstaande punten.

De volgende knelpunten zijn vanuit de interviews geïdentificeerd:

1. Focus op core business

Een deel van het mkb geeft **geen prioriteit** aan energiebesparing en het uitvoeren van de energiebesparende maatregelen. **Tijd, geld en capaciteit worden eerder ingezet voor de core business** van het bedrijf, zeker nadat bedrijven nog moeten bijkomen van de corona crisis. Omdat mkb ondernemingen vaak de kennis en kunde niet in huis hebben, moeten ze hiervoor externe hulp inschakelen. De zoektocht naar een betrouwbare adviseur en uitvoerder kost tijd, en het inhuren kost vervolgens ook geld. Geld dat bedrijven niet altijd klaar hebben liggen of willen/kunnen besteden. Daar komt bij dat het zo kan zijn dat ze inkomsten mislopen doordat bedrijfsvoering stilgelegd dient te worden tijdens het uitvoeren van de energiebesparende maatregelen. In het gehele proces ontbreekt het mkb'ers aan een stimulans en proactieve ondersteuning, waardoor energiebesparing uitgesteld wordt of zelfs op de plank blijft liggen. Alles tezamen zijn het veel kosten en vereist het veel toewijding van een bedrijf om het traject te doorlopen. *Bron: Financiers & adviseurs*

2. Onduidelijke en inconsistente informatievoorziening

Informatie over de energiebesparingsplicht (wanneer een bedrijf er aan moet voldoen, wat zij kunnen doen om eraan te voldoen en hoe zij dat kunnen doen) is omvangrijk en niet gecentreerd. Het ontbreekt dan ook aan een **eenduidig overzicht, vanwege de verspreide en soms tegenstrijdige informatie**. Dit zorgt voor onduidelijkheid onder mkb's. Ook speelt onzekerheid met betrekking tot verschillende regelingen en instrumenten vanuit de overheid een rol. Zo zien zij verschillende terminologie voorbij komen, zoals de EML, EIA, EED, EPBD, en weten ze niet precies wat voor hen van toepassing is. Die onzekerheid kan ervoor zorgen dat zij een besluit over energiebesparing uitstellen. Daarnaast zijn er weinig voorbeelden (binnen branche of regio) waarmee mkb's zich kunnen vergelijken of die ter inspiratie dienen om snel aan de slag te gaan. *Bron: Adviseurs, mkb en financiers*

3. Hoge mate van complexiteit

De complexiteit van het traject kan erg groot zijn voor mkb's. Dat begint al bij het achterhalen welke energiebesparende maatregelen er van de **lange lijst aan maatregelen** van toepassing zijn voor een bedrijf. Tevens **verschillen de maatregelen ook in complexiteit** wat betreft de uitvoering, waarbij zeer complexe maatregelen weer om verschillende experts vragen. Bedrijven hebben immers die expertise of capaciteit vaak niet in huis. Het voldoen aan de energiebesparingsplicht vereist op die manier de **inbreng van meerdere partijen**, waarvan het benaderen en managen vraagt om extra tijd en inzet van een onderneming. Een andere factor die het extra ingewikkeld kan maken is de split-incentive met betrekking tot de eigenaar en huurder van een pand. Daar speelt die vraag wie de financiering van de energiebesparing doet, en wie profiteert van de waarde na afloop. *Bron: Financiers*

Traject | Succesfactoren in het traject

Om de knelpunten te overkomen zijn er in de gesprekken ook voorbeelden genoemd van factoren die hebben geleid tot een succesvol traject.

De volgende succesfactoren zijn vanuit de interviews geïdentificeerd:

1. Proactief contact en begeleiding

Mkb's hebben **behoefte aan proactief contact**. Zo wordt ervoor gezorgd dat het onderwerp van energie besparen op de agenda blijft. Ook is een **vorm van begeleiding wenselijk**. Met de begeleiding (benaderen, adviseren of zoeken van een adviseur, uitzoeken van de financieringsmogelijkheden, opstellen van een uitvoeringsplan, opvragen van offertes en kiezen van de juiste uitvoerende partij) zorgt men ervoor dat mkb's de maatregelen binnen een kortere tijd uitvoeren én haken minder mkb's af. Een **groot deel van de complexiteit en onoverzichtelijkheid wordt weggenomen** wat het makkelijker maakt voor een mkb. *Bron: Adviseurs en mkb*

2. Adviestraject dat ontzorgd, vergoed en volledig is

Mkb's hebben hulp nodig m.b.t. het adviestraject. Met **een ontzorgd adviestraject** dat de verschillende onderdelen omvat (van technische analyse maken tot uitvoeringsplan opstellen), ondersteun je de mkb'er door de complexiteit te verminderen. Door er **een (deels) vergoedde adviestraject** van te maken neem je de upfront kosten weg voor een mkb. De kosten voor een adviseur kunnen een drempel vormen. Door bedrijven nog wel mee te laten betalen aan het adviestraject, zorg je ervoor dat zij *skin in the game* hebben en blijken zij zich meer in te zetten voor het uiteindelijke uitvoeren van de energiebesparende maatregelen. Als er overigens in de analyse (energiescan) naast de verplichte maatregelen uit de EML ook naar de bredere energiebesparingsopgave van een bedrijf wordt gekeken, worden vaak meer maatregelen uitgevoerd en krijgen bedrijven meer inzicht in zowel korte en lange termijn oplossingen. Een **adviestraject moet volledig zijn**. *Bron: Financiers en adviseurs*

3. Meer specifieke en verhelderende informatie

Een poppodium heeft weinig aan informatie of voorbeelden van energiebesparing van een bakker. Ook heeft het bedrijf weinig aan erg algemene informatie. Door de informatie en de energiebesparende maatregelenlijst **branche-specifiek** te maken kunnen mkb's zich beter **benchmarken** met vergelijkbare bedrijven om snel in te zien welke maatregelen voor hun van toepassing kunnen zijn. Verder blijkt dat het een tool waarmee mkb's **direct inzicht krijgen in de potentiële terugverdientijd** van een maatregel helpt met het stimuleren van het mkb in het uitvoeren van de maatregelen. *Bron: Adviseurs en mkb*

Traject | Het belang van begeleiding

De vraag naar begeleiding bij de financiering is bij middelgrote bedrijven gestegen, voornamelijk voor begeleiding naar tips en tricks over duurzaamheid.

Het belang van proactief contact, begeleiding en advies is vaak naar voren gekomen uit de gesprekken met marktpartijen. Zo werd bijvoorbeeld de complexiteit van het proces meermaals als knelpunt genoemd en blijken partijen succes te hebben gehad met het stimuleren van het mkb als zij hen actief hebben ondersteund middels advies of een proactief begeleidingstraject.

Behoefte aan begeleiding gestegen

Het vaak benoemde belang van begeleiding kan onderbouwd worden met een onderzoek van ING & DVJ. Het blijkt dat de behoefte aan begeleiding onder mkb's van financiële instellingen m.b.t. hun verduurzamingsopgave in twee jaar tijd (begin 2020 naar begin 2022) is **gestegen van 60% naar 82%** onder ondervraagden. Deze groeiende behoefte is niet exclusief voor mkb's, grootbedrijven hebben ook een gestegen behoefte aan begeleiding voor het verduurzamen.

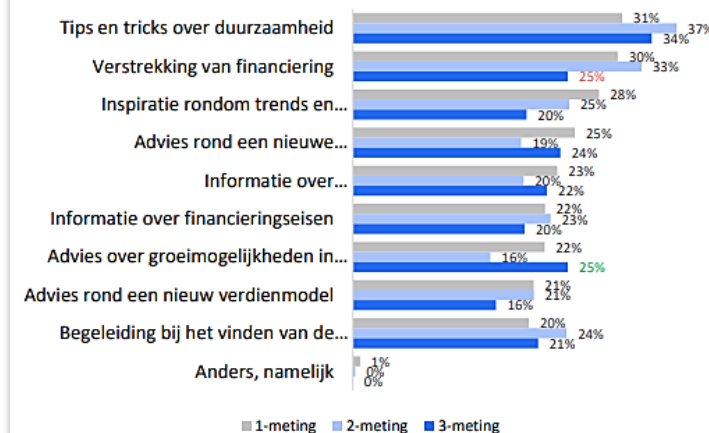
Type begeleiding

De type begeleiding waar behoefte naar is, verschilt nog per bedrijf. Volgens het onderzoek is er vooral behoefte naar het verkrijgen van tips en tricks over duurzaamheid en verdere informatie over de ontwikkelingen op gebied van verduurzaming. Maar daarnaast speelt ook de vraag naar begeleiding bij het verstrekken van financiering en het krijgen van informatie over de verschillende financieringsmogelijkheden en/of -eisen.

Behoefte aan begeleiding onder bedrijven

	Totaal	Middel- Groot bedrijf	Groot bedrijf
1-Meting: Begin 2020	63%	60%	80%
2-Meting: Eind 2020	73%	72%	80%
3-Meting: Begin 2022	83%	82%	89%

Type begeleiding waar behoefte aan is

Bron: ING & DVJ - ING Onderzoek Verduurzaming Bedrijven in Nederland, Feb 2022

Traject | Toetsingscriteria voor de procesmaatregelen

Op basis van de vastgestelde knelpunten en succesfactoren die het mkb tegenhoudt of juist, zijn er criteria opgesteld om passende maatregelen voor het gehele traject als oplossing te kunnen selecteren.

- **Inzichtelijke weergave van het nut en de verplichting van de maatregelen** | Mkb's hebben behoefte aan overzicht zodat zij snel kunnen zien waar ze aan toe zijn, wat en wanneer ze iets moeten uitvoeren, en wat het ze potentieel kan opleveren. Dit kan allemaal op een visueel aantrekkelijke manier worden aangeboden om het zo simpel mogelijk te houden voor de mkb's. Zo zullen zij het eerder begrijpen en ook makkelijker mee aan de slag gaan. *[knelpunt 2. Onduidelijke en inconsistente informatievoorziening & succesfactor 3. Hoge mate van complexiteit]*
- **Eenduidige en gecentreerde informatie** | Door alle informatie te centreren en een centraal punt in te richten voor alle informatie, inzichten en contacten, weten mkb ondernemingen waar ze op zoek moeten gaan naar de informatie die ze zoeken op dit onderwerp. Daarnaast verhoogt één locatie voor alle informatie het vertrouwen in de gegevens, aangezien het tegenwicht geeft op de verschillende en diffuse informatiepunten die momenteel in het landschap ontstaan. *[knelpunt 2. Onduidelijke en inconsistente informatievoorziening]*
- **Simpel proces met beperkte stappen en betrokken partijen** | Een simpel en eenvoudig proces zorgt ervoor dat een mkb'er betrokken blijft, en niet afhaakt door te ingewikkelde procedures. Elke stap met nieuwe informatie of een zoektocht naar een nieuwe partij voor advies of uitvoering is weer een mogelijkheid voor het mkb om af te haken, zeker wanneer je voor elke actie een andere partij nodig hebt en ondernemers door de bomen het bos niet meer zien. *[knelpunt 3. Hoge mate van complexiteit]*
- **Proactieve begeleiding gedurende het proces** | Met het ontzorgen en begeleiden gedurende het gehele traject kunnen mkb'ers aan de slag met de maatregelen, zonder de focus op hun core business te moeten inleveren. *[knelpunt 1. Focus op core business & succesfactor 2. Onduidelijke en inconsistente informatievoorziening]*
- **Inzet van bestaande kanalen en netwerken** | Door gebruik te maken van bestaande connecties hoeven er geen nieuwe instanties opgetuigd te worden, en kunnen mkb's aankloppen bij partijen waar ze al bekend mee zijn en die de kennis en ervaring op regionaal niveau met zich meebrengen. *[knelpunt 2. Onduidelijke en inconsistente informatievoorziening & knelpunt 3. Hoge mate van complexiteit]*
- **Financieringszekerheid** | Dit is een vereiste om het mkb in beweging te krijgen. Zij moeten snel weten of de maatregelen die zij willen uitvoeren ook gefinancierd kunnen worden en daarmee of alle inspanningen die zij doen tot een succesvol eindresultaat zullen leiden. *[knelpunt 1. Focus op core business]*

Financiering

Het verkrijgen van financiering voor het (laten) uitvoeren van de energiebesparende maatregelen kan voor mkb ondernemingen een uitdaging vormen voor het daadwerkelijk kunnen voldoen aan de energiebesparingsplicht of voor het vervullen van de wens om breder te bezuinigen op de energieconsumptie. De verschillende knelpunten en toetsingseisen voor een passend financieel instrument worden hierin besproken.

Financiering | Financiering als knelpunt

Vanuit de interviews is opgehaald dat verschillende elementen ervoor zorgen dat het verkrijgen en verstrekken van de benodigde financiering een knelpunt kan zijn voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen.

De volgende oorzaken zijn vanuit de interviews geïdentificeerd:

1. Beschikbaarheid van leningen met kleine hoofdsom

Bij het ophalen van de financiering ondervinden mkb'ers een terughoudendheid t.o.v. leningen met kleine hoofdsom. Dankzij strengere regelgeving bij banken om het risico op bankbalansen te reduceren, zijn de beheerkosten voor leningen de laatste jaren sterk verhoogd. De hogere handling kosten (zowel voor onboarding door KYC trajecten, als tijdens de leningsperiode zelf door reporting) zorgen ervoor dat **kleine kredieten niet meer rendabel zijn** voor banken. In het algemeen vallen de energiebesparingsmaatregelen onder kleine kredieten, waardoor deze door de kosten niet meer haalbaar zijn en enkel grotere leningen worden verschaft wegens een betere dekking en rendement. *Bron: Financiers en adviseurs*

2. Beschikbaarheid van leningen zonder onderpand

Bij een aanvraag voor financiering hebben de mkb's in het geval van energiebesparende maatregelen niet altijd het juiste onderpand voor een bancaire financiering. Dit **gebrek aan onderpand**, waarbij de terugverdientijd van de business case van de maatregelen niet een secure lening kan garanderen, zorgt ervoor dat de lening een te groot risico is voor een bank of een geldverstrekker. *Bron: Financiers*

3. Betaalbaarheid

Wanneer mkb'ers niet bij een bancaire lening terecht kunnen, gaan ze op zoek naar alternatieve financieringsmogelijkheden. De markt van de **alternatieve financieringen** groeit, maar zeker voor kleinere kredieten staat daar een **hoog rentepercentage** tegenover en vaak gecombineerd met **korte looptijden**. Dit zorgt ervoor dat de besparingen van de maatregelen lager zijn dan maandlasten van de financiering, waardoor de maatregelen een negatief effect hebben op de kasstromen. Ook zijn de voorwaarden vaak strenger (bijv. persoonlijke borgstelling) en gaat het voornamelijk om korte doorlooptijden. *Bron: Financiers en adviseurs*

4. Core business first bij inzet leningen

Mkb's hebben de bestaande kredietlijnen voor hun core business nodig en willen daarom het **gebruik hun kredietruimte beperken**, en geen extra investeringen maken die buiten de core business omgaan. Voor veel mkb's geldt dat de energiebesparing minder zou opleveren dan een investering in de kernactiviteiten van de onderneming, waardoor de prioriteit en capaciteit eerder daar komt te liggen. Financiers hebben zelf ook vaak een absoluut maximum dat zij aan exposure willen bij een kredietnemer (maximaal obligo), ongeacht doel van financiering. *Bron: Financiers*

5. Begeleiding

Mkb ondernemingen zoeken voor advies of begeleiding bij nieuwe financiering vaak contact bij bekende partijen of instanties die ze kunnen vertrouwen, zoals (huis)banken en accountants. Echter wordt dit **persoonlijke contact een steeds grotere uitdaging**, doordat banken hun lokale kantoren sluiten en processen voornamelijk digitaal lopen. Hierdoor haken mkb ondernemingen af, wanneer ze via de bekende route geen oplossing of uitzondering kunnen vinden. *Bron: Financiers en adviseurs*

Financiering | Beperkte beschikbaarheid van kleine kredieten

Initiatie

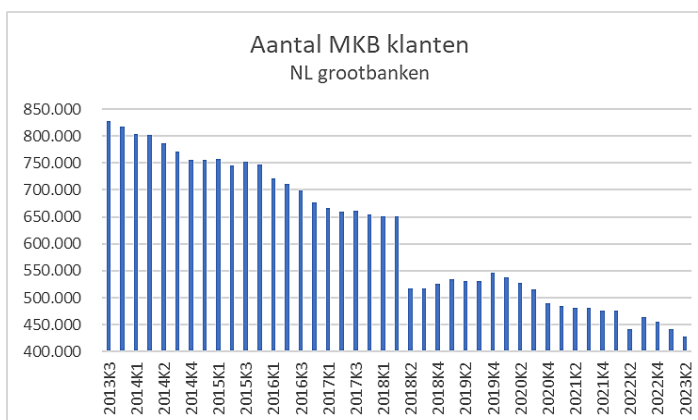
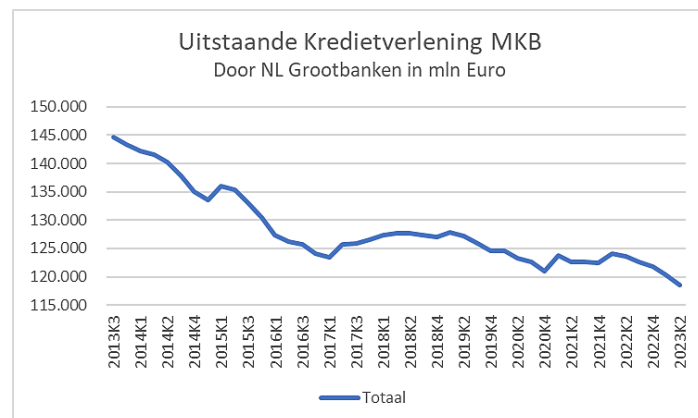
Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

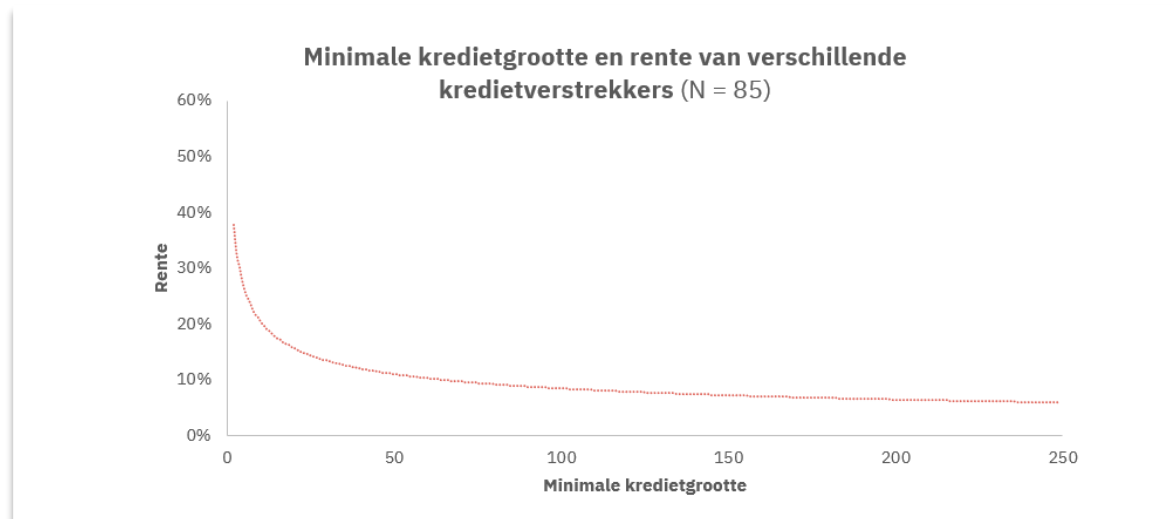
Een van de hoofdknelpunten raakt de vraag naar leningen met een kleine hoofdsom om de energiebesparende maatregelen te kunnen financieren, waarvan de beschikbaarheid in de afgelopen jaren reeds is afgenomen.

Bron: DNB, 2023

De afgelopen jaren neemt het aantal kredieten dat vanuit de banken aan mkb'ers wordt verstrekt langzaam af. Deze daling is voornamelijk terug te zien in de kredieten die kleiner dan €1 mln. Zijn, omdat de winstgevendheid van deze kredieten beperkt is. Dat dwingt mkb ondernemingen om hun financieringen op een alternatieve manier op te halen, waardoor ze vaker bij FinTech of andere partijen terecht komen.

Maar ook binnen de alternatieve financieringsmogelijkheden is er een beperkte markt voor de kleinere kredieten die vereist zijn voor de energiebesparende maatregelen (gemiddeld rond de €50.000 tot €70.000). En waar partijen kleinere kredieten accepteren, zie je al snel dat de gevraagde rente omhoog schiet, waardoor de investering in energiebesparing niet meer rendabel is op de korte termijn. Hierdoor ontstaan een gat tussen de vraag vanuit mkb's naar leningen voor de energiebesparende maatregelen (veelal kleine bedragen) en het aanbod van kleine betaalbare kredieten vanuit kredietverstrekkers.

Bron: Op basis van een lijst van 85 kredietverstrekkers met 18 gevalideerde datapunten (minimale kredietgrootte én indicatie van rente)

Financiering | Beperkte beschikbaarheid van ongedekt kredieten

Initiatie

Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

Daarbij zijn er bijna geen aanbieders die ongedekte (kleine) kredieten accepteren met een middellange doorlooptijd en voor een marktconforme rent, omdat de zekerheden voor deze leningen vaak ontbreken en dan het bedrijfsrisico bepaalt.

Financiers financieren veelal zekerheden en geen risico's. Dit betekent dat als er geen onderpand aanwezig is (zoals bijvoorbeeld bij auto's, vastgoed of vorderingen), er een betere analyse gemaakt moet worden van de onderneming.

Dit vraagt om een duidelijke visie op de gehele organisatie, business model en toekomstige prognoses. Kortom, dit kost relatief veel werk. De financiers die nog wel ongedekt krediet aanbieden, prijzen deze onzekerheid in hun rente percentage (oplopend tot 30% per jaar).

Hieronder wordt duidelijk dat er nagenoeg geen partijen zijn die ongedekt kleine kredieten aanbieden.

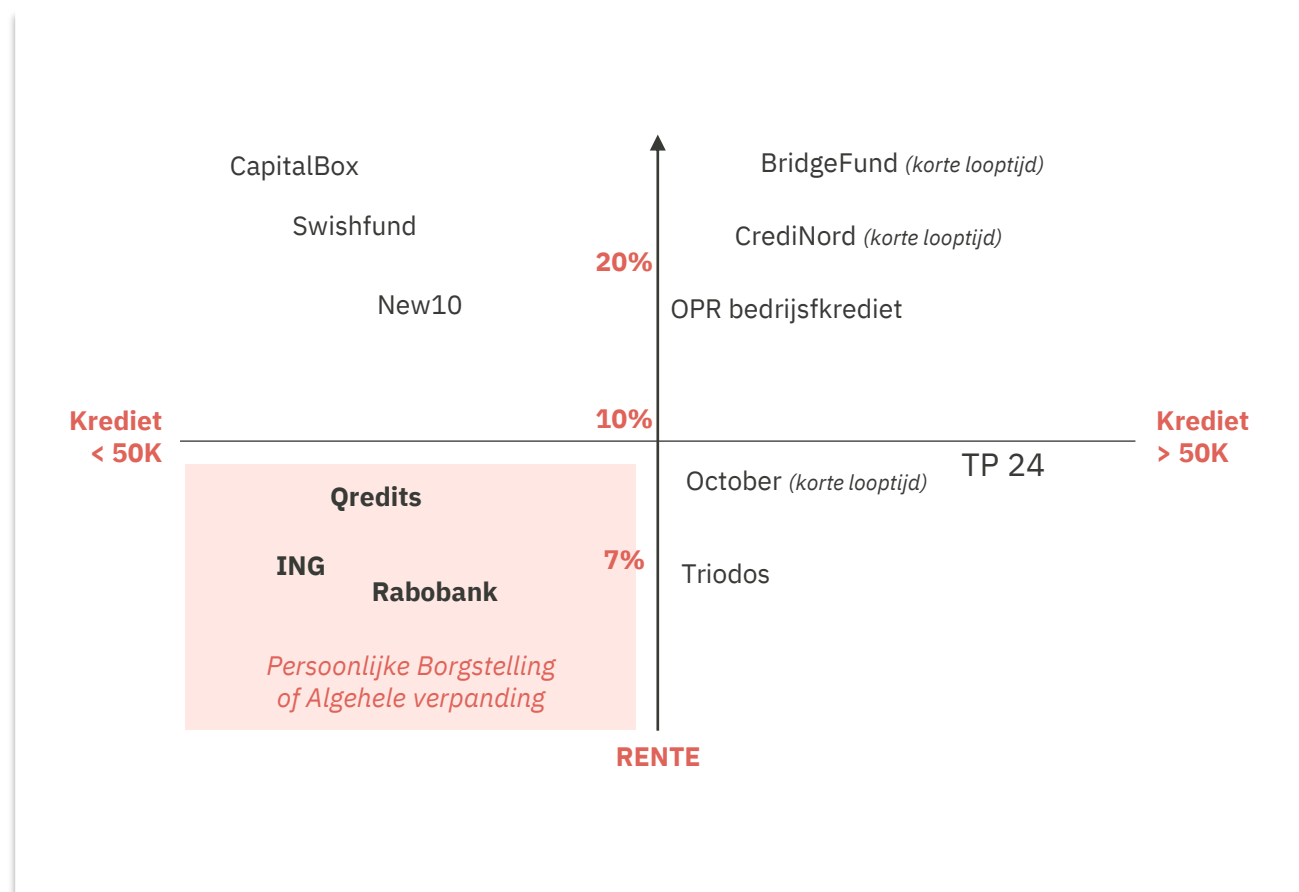
Toegespitste gedekte financiering voorradij met normale rentes

Krediet < 50K

Aantal financiers per categorie:
Factoring: 20+
Leasing: 15+
Diverse: 5+

Krediet > 50K

Aantal financiers per categorie:
Crowdfunding: 10+
Vastgoed: 25+

Bron: Op basis van een lijst van 85 kredietverstrekkers

Financiering | Uitdagingen rond betaalbaarheid

Initiatie

Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

De betaalbaarheid van de beschikbare kleine kredieten wordt daarnaast door verschillende factoren omhoog gedreven, waardoor de periodieke financieringskosten voor mkb's niet meer in verhouding staan tot de financieringsopgave.

Bij het verkrijgen van de financiering voor energiebesparende maatregelen, kunnen de hoogte van de rente en de hoogte van de aflossing de kosten van de lening omhoog drijven.

Hoogte van de rente

- 1) Origination en servicing kosten: deze kosten worden gedurende de looptijd van de lening terugverdiend. Veel handelingen zijn bij elk krediet hetzelfde en zijn dus bij kleine kredieten relatief duur. Meer geautomatiseerde processen kunnen deze kosten beperken en de hoogte van rente daarmee beperken. Veel Fintech organisaties kunnen hierdoor scherpere rentes aanbieden
- 2) Onderneming specifiek: het risico per onderneming wordt bepaald om verwachte verliezen goed te kunnen maken met de marges die wel worden betaald. Een grotere spreiding over een bredere hoeveelheid kredieten kan daarbij leiden tot lagere kostenopslagen
- 3) Algemene funding kosten: dit zijn de kosten die iedereen in de markt op dezelfde manier ervaart, en daardoor geen verschil maken voor de kleine kredieten. Afgelopen 2 jaar zijn deze van ca. 0% naar ca 4% gestegen

Hoogte van de aflossing

- Daar waar wijzigingen in de rente vaak over ca 0,5% tot 1,0% gaan, hebben aflossingen een groter effect op de financieringskosten. Waar een lineaire lening bij 5 jaar looptijd tot 20% aflossing leidt, daalt dit met 3,3% indien de looptijd 1 jaar wordt verlengd naar 6 jaar.

Financiering | Inzet kredietruimte en begeleiding

Initiatie

Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

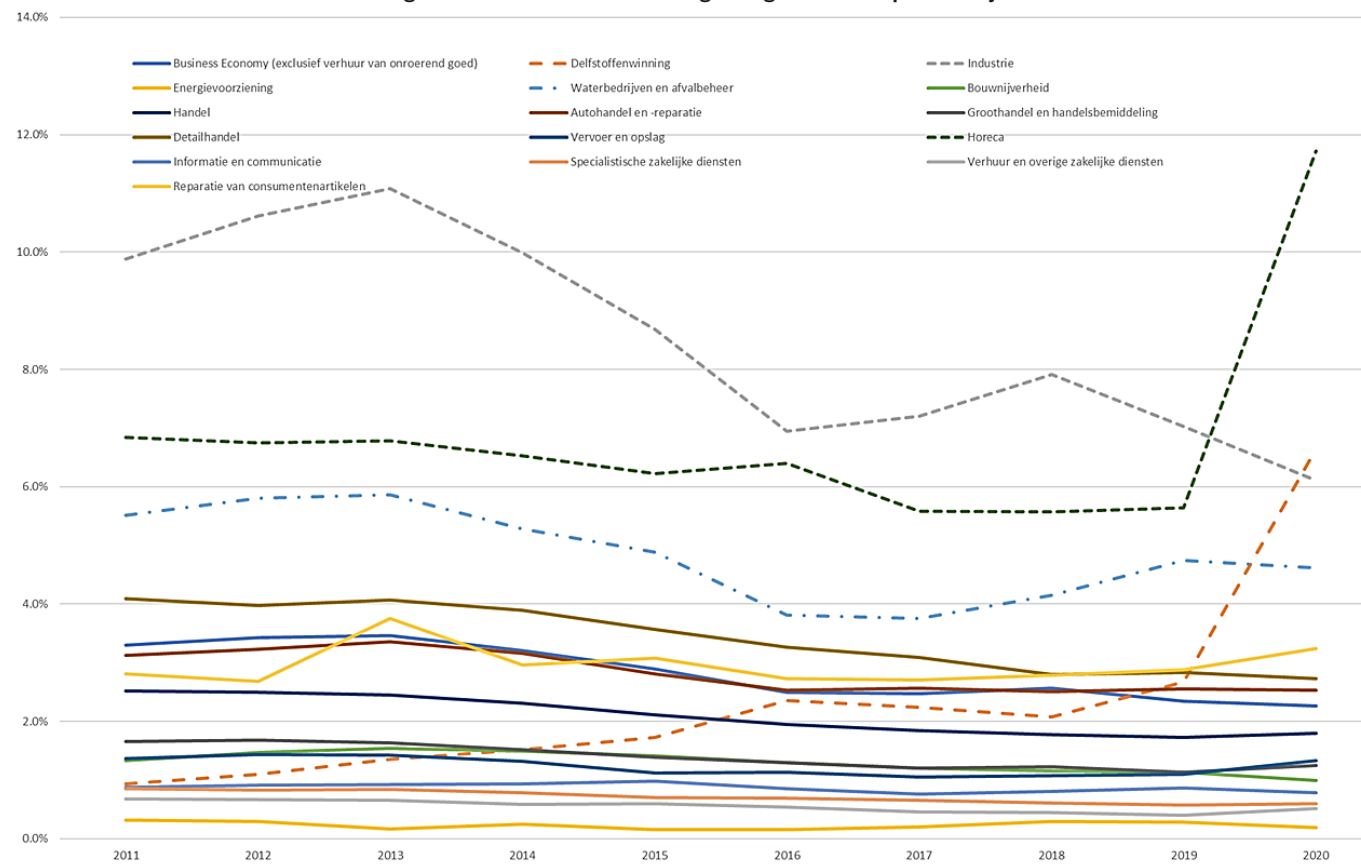
Wanneer mkb ondernemingen de schaarse kredietruimte willen inzetten, gaat de voorkeur eerder naar investeringen in de core business dan in energiebesparende maatregelen waarvan de toegevoegde waarde beperk is.

Een belangrijk uitgangspunt van de lijst met energiebesparende maatregelen is dat deze cashflow neutraal is, vanwege de business case waarbij de investering in vijf jaar is terugverdiend. Volledig rationeel gezien heeft het dan geen of positieve invloed op de waarde van de onderneming.

Vanuit de financiers worden de investeringen echter wel als uitbreiding op de uitstaande verplichtingen gezien, waardoor de beschikbare kredietruimte afneemt (geen saldering o.b.v. CashFlow benadering). Zeker bij traditionele banken is er geen ruimte voor maatwerk op dit gebied, omdat er al relatief hoge handlingskosten van toepassing zijn.

Als een mkb'er een keuze moet maken over hoe de beperkte kredietruimte ingezet dient te worden, zal de voorkeur eerder uitgaan naar investeringen die direct impact hebben op de core business en daarbij van meerwaarde zijn dan de besparing op energie (toegevoegde waarde van energiebesparing zit bijna altijd onder de 4% - zie grafiek). **Kortom, de aanwezige beperkte krediet ruimte wordt niet snel ingezet voor EML.**

Energieverbruik als % van de toegevoegde waarde per bedrijfstak

Bron: CBS – Data Kosten Energieverbruik MKB 2011

Financiering | Omvang van het knelpunt financiering

Initiatie

Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

Bij een aanbieding van een gratis energiescan en begeleidingstraject wijst 70% het aanbod af. Hiervan geeft 21% aan dat ze dat doen vanwege de gedachte dat de financiering van de maatregelen een probleem gaat zijn.

Na een proactieve en persoonlijke benadering door adviseurs waarbij de mkb'ers een gratis energiescan en bijbehorende begeleidingstraject wordt aangeboden, gaat 30% van de bedrijven in op dit voorstel. 70% laat het aanbod alsnog liggen.

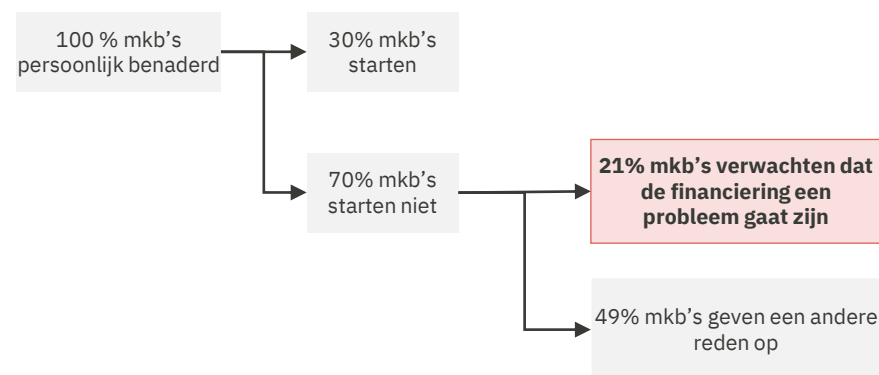
Onder de 70% mkb'ers die het aanbod laten liggen, geldt voor ongeveer een derde van de groep dat ze vooraf verwachten dat financiering een probleem gaat zijn. Ze hebben geen budget beschikbaar of houden rekening met het feit dat het krijgen van een lening niet gaat lukken.

Kanttekening – de percentages zijn gebaseerd op schattingen vanuit de sector (financiers en adviseurs), en zijn daarmee niet gebaseerd op concrete datapunten.

“Mkb-bedrijven ervaren de investering die nodig is voor verduurzamingsmaatregelen als een drempel. Dit is voornamelijk het geval bij kleinere bedrijven met een relatief lagere omzet. Energieadviseurs zien deze bedrijven als een kansrijke doelgroep om verduurzaming extra te stimuleren. Deze bedrijven hebben vaak zelf weinig mogelijkheden (geld, tijd, kennis) om zich te richten op verduurzaming en kunnen hier extra hulp bij gebruiken”

Bron: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat - De rol van energieadviseurs in verduurzaming van het mkb, December 2022

21% van de mkb'ers voorspelt aan de voorkant dat financiering een drempel gaat zijn

Bron: Inschattingen vanuit adviseurs en financiers, en gepositioneerd op basis van bevindingen van Invest-NL

Financiering | Omvang van het knelpunt financiering

Initiatie

Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

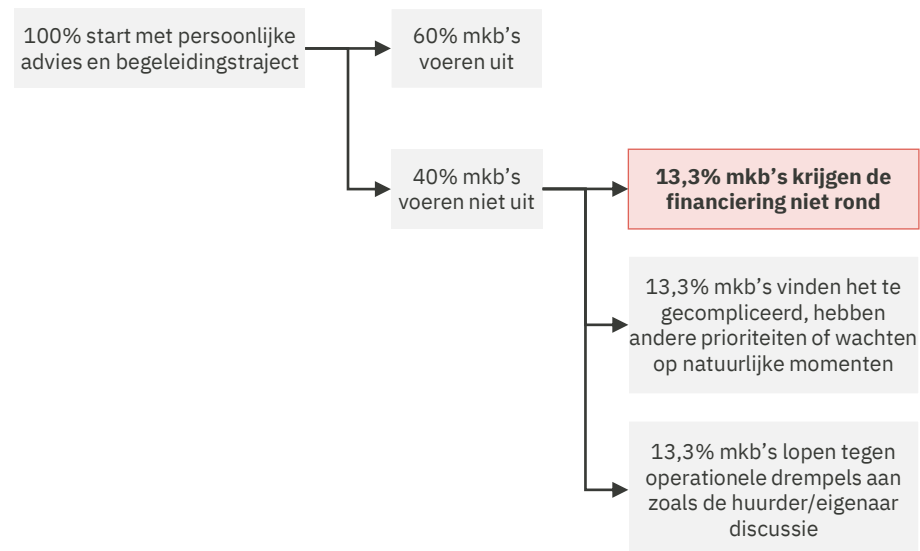
Na de gratis energiescan inclusief het begeleidingstraject geeft een derde van de mkb'ers die niet tot uitvoering zijn gekomen aan dat het verkrijgen van financiering hierbij de oorzaak was.

Van de groep mkb ondernemingen die ingaan op het aanbod van een gratis energieadvies inclusief begeleidingstraject, voert 40% de maatregelen uiteindelijk alsnog niet uit.

Van die groep gemotiveerde mkb ondernemingen geeft 33% aan dat dat komt doordat de financiering van de maatregelen een drempel is en de uitvoering daardoor stil ligt. Dit komt op 13% van de groep die oorspronkelijk welwillend was en aan het adviestraject was begonnen.

Kanttekening – deze gegevens zijn op basis van een steekproef, inclusief bedrijven die niet aan de energiebesparingsplicht hoeven te voldoen vanwege een lager verbruik.

Een derde van de mkb'ers ervaart financiering als knelpunt voor het niet uitvoeren van de maatregelen

Bron: De initiële data is afkomstig van energieadviseurs zoals Klimaatroute, en is verder geanalyseerd en gepositioneerd op basis van bevindingen van Invest-NL

Financiering | Verkrijgen van externe financiering

Initiatie

Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

Eerdere onderzoeken geven daarnaast ook aan dat circa 1 op de 5 bedrijven het verkrijgen van de benodigde financiering als drempel ervaart voor het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen (zowel energie opwekkend als besparend).

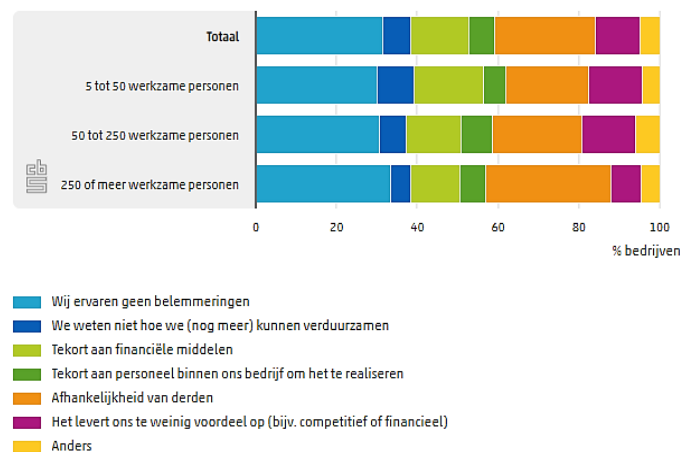
In Nederland is een groot deel van de bedrijven bezig met het verduurzamen van hun bedrijfsvoering, maar vanuit het mkb geeft circa **15%** aan een tekort aan financiële middelen te hebben. Dit komt het meest voor in de sectoren van Industrie, Vervoer & Opslag, Horeca, Onroerend Goed, en Cultuur, Sport & Recreatie.

De noodzaak van het verkrijgen van (externe) financiering voor verduurzaming van de bedrijfsvoering is bij middelgrote bedrijven (50 tot 250 werkzame personen) **met bijna de helft gegroeid** ten opzichten van eerdere metingen.

20% van de middelgrote bedrijven geeft aan geen budget te hebben voor de investering, en 18% van de bedrijven ziet financiering op de korte termijn als obstakel en/of vindt het risico van de investering te groot

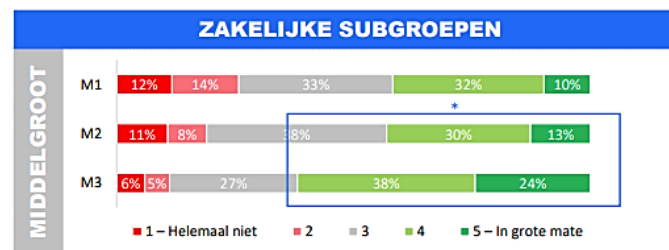
“Voor ongeveer 15% van de mkb ondernemers is de toegang tot financiering een belemmering. Hoe kleiner het bedrijf, hoe vaker toegang tot financiering een belemmering vormt.”

Belangrijkste belemmering bij verduurzamen van het bedrijf, 2023

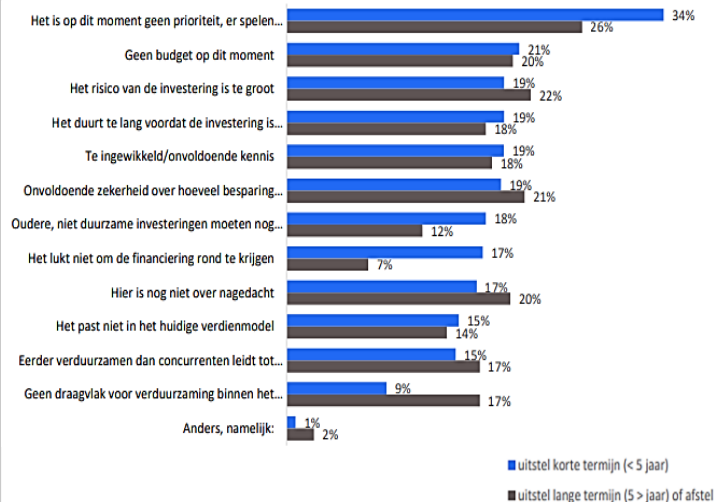
Bron: CBS - Groot deel van de bedrijven bezig met verduurzamen, Okt 2023

ZAKELIJKE SUBGROEPEN

M1 = begin 2020
M2 = eind 2020
M3 = begin 2022

Bron: ING & DVJ - ING Onderzoek Verduurzaming Bedrijven in Nederland, Feb 2022

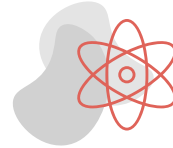

Bron: ING & DVJ - ING Onderzoek Verduurzaming Bedrijven in Nederland, Feb 2022
Bron van de quote: CBS - Financieringsmonitor, 2022

Financiering | Toetsingscriteria voor een financieel instrument

Op basis van de vastgestelde knelpunten voor het verkrijgen en verstrekken van de financiering, zijn er criteria opgesteld om een passend financieel instrument als oplossing te kunnen selecteren.

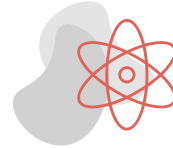

- **Financiering met kleine hoofdsom** | Dit biedt een uitbreiding van de relatief kleine markt voor het verkrijgen van kredieten met kleine hoofdsom die passend zijn voor de energiebesparende maatregelen [knelpunt 1. beschikbaarheid van leningen met kleine hoofdsom]
- **Financiering zonder onderpand** | Dit biedt een uitbreiding van de relatief kleine markt voor het verkrijgen van kredieten zonder het kunnen bieden van een onderpand of het voldoen aan strenge strekkingsvoorwaarden van financiers [knelpunt 2. beschikbaarheid van leningen zonder onderpand]
- **Aantrekkelijke maandlasten** | Dit zorgt ervoor dat de leningen voor energiebesparende maatregelen financieel haalbaar worden voor mkb's en in verhouding staan tot de investeringsopgave (rente en aflossingstermijn) [knelpunt 3. betaalbaarheid]
- **Geen of weinig impact op de kredietruimte** | Door de impact op de bestaande kredietruimte te beperken kan een mkb onderneming de benodigde financiering voor de core business van het bedrijven blijven ophalen bij haar financiers, zonder dat een deel daarvan wordt ingenomen door een lening voor de energiebesparende maatregelen [knelpunt 4. core business first]
- **Inzet van bestaande netwerken** | Dit biedt antwoord op de behoefte van het mkb om via bestaande en vertrouwde connecties te werken, waardoor ze die makkelijk kunnen vinden en deze partijen bekend zijn met de omgeving en situatie van de mkb'er. Daarnaast bespaart het tijd en geld om bestaande systemen toe te passen in plaats van nieuwe instrumenten op te moeten tuigen [knelpunt 5. begeleiding]

Financiering | Randvoorwaarden voor succes

Naast de criteria vanuit de knelpunten spelen ook enkele randvoorwaarden en aandachtspunten een rol bij het bepalen van het best passende financiële instrument.

Traject gerelateerde randvoorwaarden

- **Financiering beschikbaar bij implementatie** | *Dit is een vereiste voor het financieel haalbaar maken van de opgave, omdat de mkb'er de maatregelen kan laten uitvoeren omdat het geld beschikbaar is bij implementatie en niet pas achteraf waardoor er tijdens de implementatie nog steeds financiering nodig is*
- **Simpel voor mkb** | *Dit is een vereiste voor een haalbare inrichting van de oplossing. Er moeten geen ingewikkelde verstrekking voorwaarden zijn of lastige administratieve zaken voor MKB noch kredietverstrekker*

Algemene aandachtspunten

- **Mogelijkheid houden voor financiering van andere verduurzamingsmaatregelen** | *Mkb's moeten de mogelijkheid houden om naast de verplichte maatregelen (EML) ook direct andere energiebesparende maatregelen door te voeren, waar in de meeste gevallen een duidelijke business case ontbreekt doordat de terugverdientijd niet geheel is vastgesteld. Het instrument moet dit mogelijk maken of de mogelijkheid voor derden open houden (dus niet alle zekerheden opeisen).*
- **Aantrekken van additionele middelen** | *Het financieel instrument moet institutionele financiers en andere partijen motiveren om aan te sluiten bij de financieringsopgave, waardoor de totale hoeveelheid beschikbaar kapitaal zal stijgen en er meer mkb ondernemingen ondersteund kunnen worden vanuit hetzelfde initiële bedrag.*
- **Geen marktversturende (rente) interventies** | *Dit is een vereiste om marktpartijen niet te hinderen, waardoor bestaande oplossingen juist zullen verdwijnen. Bedrijven zullen namelijk kiezen voor lagere niet marktconforme rentes en marktpartijen bevragen waarom er een hoge rente wordt gevraagd. Dit leidt tot minder kredietverstrekking en uiteindelijk tot minder marktaanbod, terwijl er juist meer nodig is.*

Oplossingsrichting

Oplossingsrichting

Een centraal loket en landelijk kredietfonds i.s.m. een EZK garantie bieden het mkb de duidelijkheid, ondersteuning en zekerheid die ze nodig hebben bij het doorvoeren van energiebesparende maatregelen (zowel verplicht als bovenwettelijk)

Het mkb is een diverse groep, onder andere bestaande uit zeer jonge en kleine bedrijven. In combinatie met een grote verscheidenheid aan bedrijfstakken, betekent dat dat er een "waaier" aan oplossingen vereist is om het mkb op de juiste manier te ondersteunen. Tegelijkertijd zien we een mozaïek aan maatregelen, met lokale verschillen, tijdelijke oplossingen en een enorme hoeveelheid aan informatiepunten en routes waarbij het overzicht soms moeilijk te vinden is.

Een meer uniforme aanpak voor zowel begeleiding tijdens het traject als de inrichting van financieringsmogelijkheden kan leiden tot een duidelijk handelingsperspectief voor het mkb om met energiebesparende maatregelen aan de slag te gaan. Waarbij ze tijdens het traject voldoende ondersteuning krijgen en voor de uitvoering gegarandeerd toegang hebben tot een passend financieel instrument, zowel voor kleine kredieten als leningen zonder onderpand.

Daarbij dient er rekening gehouden te worden met de volgende algemene doelstellingen:

- ✓ Hou het simpel: geen moeilijke routes of ingewikkelde processen
- ✓ Maak gebruik van de bekende ecosystemen en netwerken van ondernemers
- ✓ Versterk bestaande systemen (bespaart zowel tijd als geld)
- ✓ Richt centraal in maar voer decentraal uit om gebruik te maken van een lokaal netwerk aan kennis en ervaring

Voor de ondersteuning van het mkb adviseren wij gebruik te maken van een **centraal loket**, waarbij ondernemers terecht kunnen voor informatie, inzichten en begeleiding. Hiermee kan het mkb bereikt en ondersteund worden in het proces tot aan het uitvoeren van de maatregelen. Dit geeft ze duidelijkheid en zekerheid, zoals bij het aanbieden van een kredietcheck voor toegang tot financiering.

Om de haalbaarheid van de financiering mogelijk te maken adviseren wij een hybride vorm van twee financiële instrumenten, namelijk een **landelijk kredietfonds** in samenwerking **met EZK garantie**. Deze hybride toepassing zorgt voor betere voorwaarden, een efficiënter kredietrisico, het aantrekken van additioneel kapitaal, relatief lage rentes en het gebruik van bestaande distributiekanaalen.

» De volgende pagina's lichten deze keuzes verder toe

Oplossingsrichting Traject | Werken vanuit centrale aansturing

Om het mkb op landelijk niveau te mobiliseren, moeten we aan de slag vanuit een landelijke opzet en een centraal punt, maar met een regionale uitvoering voor lokale expertise.

Een centraal loket

Met een landelijk en centraal loket wordt de algemene informatievoorziening opgezet, de benodigde begeleiding gecoördineerd en bieden tools inzicht en handvaten voor mkb'ers om aan de slag te gaan. Door deze centrale opzet kunnen richtlijnen en maatregelen kaders bieden aan de lokale uitvoering waardoor regionale verschillen beperkt blijven, maar blijft de stimulering en ondersteuning dicht bij de ondernemer liggen.

Informatievoorziening

Vanuit een landelijke voorziening voor de energiebesparende maatregelen kan een consistente informatievoorziening worden ingericht. Hierin is alles te vinden over de maatregelen, de complexiteit van de verschillende acties, en een toelichting op de benodigde uitvoering. De informatie moet daarbij makkelijk te vinden zijn, simpel zijn weergegeven en in duidelijke taal zijn geschreven. Door voor alle informatie naar de centrale informatievoorziening te verwijzen, weten mkb ondernemingen de plek voor de juiste informatie sneller te vinden, en kunnen ze vertrouwen op het feit dat deze voorziening de juiste informatie weergeeft.

Opereer vanuit één loket

Landelijke opzet met lokale uitvoering

Begeleiding

Om de mkb ondernemingen gedurende het proces te ondersteunen is een proactieve benadering via bekende wegen nodig. Vanuit het centrale loket zal een overzicht van gekwalificeerde adviseurs (zowel energieadviseurs als financieel adviseurs) beschikbaar moeten zijn, en een lijst aan mogelijke uitvoerders per expertise of type maatregel. Ook moet het loket bereikbaar zijn voor vragen vanuit mkb ondernemingen, met voorkeur voor vaste contactpersonen.

Tools

Door middel van verschillende tools moet een mkb'er snel en eenvoudig inzicht kunnen krijgen in de persoonlijke opgave – welke maatregelen zijn verplicht, wat is de terugverdientijd, wanneer moet ik de maatregelen doorvoeren. Met een quickscan zien bedrijven in een oogopslag of ze onder de verplichting vallen. Een branche pagina met een benchmark en ambassadeurs geven direct inzicht in de maatregelen die vaak voor die branche van toepassing kunnen zijn. Een visualisatie van de terugverdientijd en benodigde financiering geeft aan wat de financiële opgave voor een mkb'er is. En middels een planningstool kunnen ondernemers een tijdslijn uittekenen en daarmee een concreter actieplan opzetten.

Oplossingsrichting Traject | Werken vanuit centrale aansturing

Door deze voorzieningen binnen het centrale loket in te regelen, wordt er antwoord gegeven op alle opgestelde criteria rondom het proces van initiatie tot aan uitvoering.

Een centraal loket

- 1 Eenduidige en gecentreerde informatie ✓
- 2 Simpel proces met beperkte stappen en betrokken partijen ✓
- 3 Proactieve begeleiding gedurende het proces
- 4 Inzichtelijke weergave van het nut en de verplichting
- 5 Inzet van bestaande kanalen en netwerken

Een centrale plek voor alle informatie maakt het toegankelijk en eenvoudig voor een mkb'er om deze plek te vinden, te raadplegen en vanuit daar aan de slag te gaan

Informatievoorziening

- 1 Eenduidige en gecentreerde informatie ✓
- 2 Simpel proces met beperkte stappen en betrokken partijen
- 3 Proactieve begeleiding gedurende het proces
- 4 Inzichtelijke weergave van het nut en de verplichting ✓
- 5 Inzet van bestaande kanalen en netwerken

Een consistente informatievoorziening zorgt ervoor dat alle informatie bij elkaar is gecentreerd, deze informatie betrouwbaar is en direct een overzicht geeft van alle benodigde gegevens en contacten

Begeleiding

- 1 Eenduidige en gecentreerde informatie
- 2 Simpel proces met beperkte stappen en betrokken partijen ✓
- 3 Proactieve begeleiding gedurende het proces ✓
- 4 Inzichtelijke weergave van het nut en de verplichting
- 5 Inzet van bestaande kanalen en netwerken ✓

Met behulp van begeleiding worden mkb's gedeeltelijk ontzorgd in het proces, weten ze wie ze voor welke expertise nodig hebben, worden ze proactief meegenomen in wat er moet gebeuren en kunnen ze makkelijk aansluiting vinden bij bekende partijen

Tools

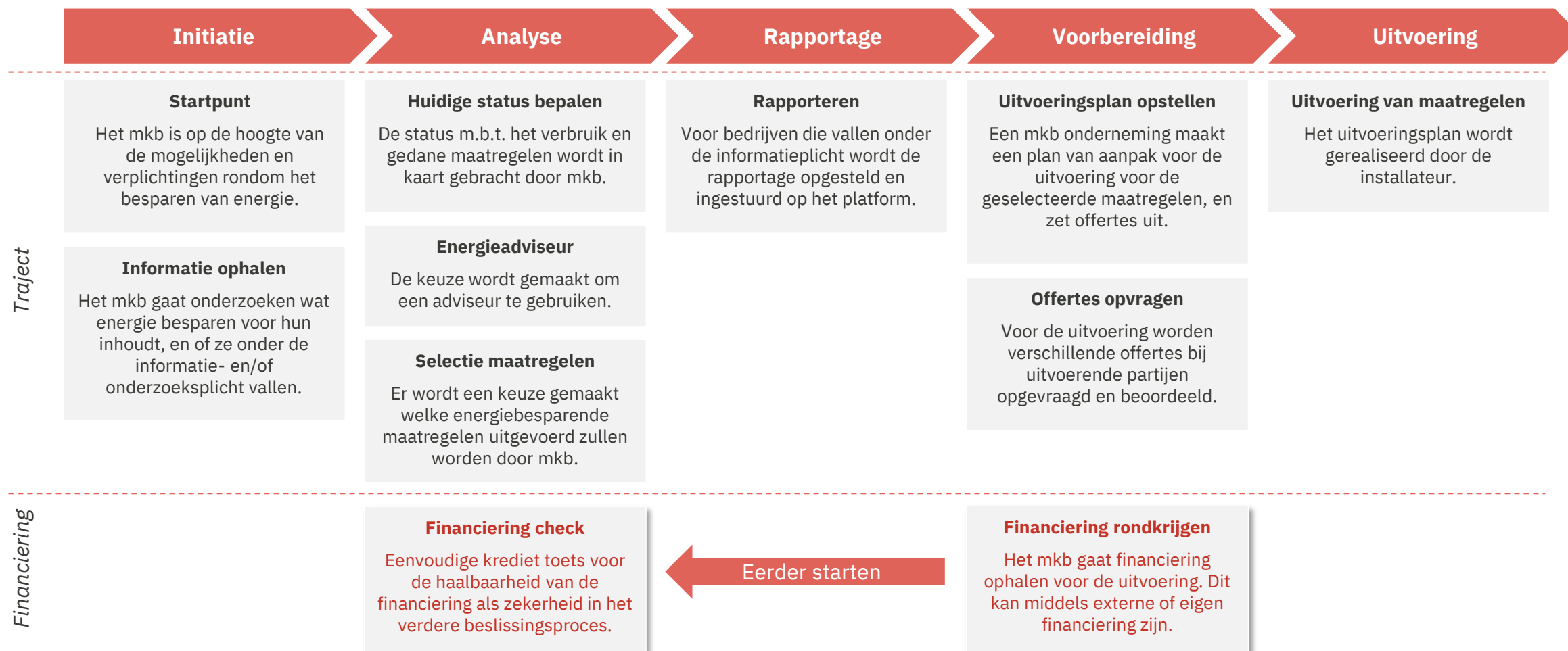
- 1 Eenduidige en gecentreerde informatie ✓
- 2 Simpel proces met beperkte stappen en betrokken partijen
- 3 Proactieve begeleiding gedurende het proces
- 4 Inzichtelijke weergave van het nut en de verplichting ✓
- 5 Inzet van bestaande kanalen en netwerken

Door verschillende tools aan te bieden krijgt het mkb snel en begrijpelijk inzicht in wat verplicht is, wat ze daadwerkelijk moeten doen, welk voordeel ze eruit kunnen halen en wanneer ze iets moeten uitvoeren. Dit motiveert om direct aan de slag te gaan

Oplossingsrichting Traject | Financiering eerder in de klantreis

Daarnaast is het van belang om de haalbaarheidscheck op de financiering (krediet toets) eerder in het proces in kaart te brengen, zodat mkb'ers van een financieringszekerheid kunnen uitgaan wanneer ze verder advies ophalen.

Oplossingsrichting Financiering | Mogelijke instrumenten

Voor de inrichting van een financieel instrument zijn zes verschillende opties voorafgaand aan dit onderzoek geïdentificeerd, elk met andere eigenschappen en toepassingen.

1. Off-balance via ESCO of lease

- Een financiering of verplichting die niet op de balans komt door middel van een externe constructie zoals lease
- Kleinere investeringen met onderpand kunnen vaak via lease, grotere projecten via ESCO
- Kent complexe contracten en eigendom blijft bij verhuurende partij

Voorbeelden: leasen van zonnepanelen of een WKO voor gebouwen

4. Aftrekregeling via de belasting

- Verminderen (ineens of over meerdere jaren) van de winstbelasting op basis van het bestede bedrag
- Zorgt voor een fiscaal voordeel na afloop van de investering, maar vereist nog steeds de volledige investering (en dus financiering) aan de voorkant
- Voordeel bij verrekenbare winsten, maar geen of beperkt effect bij verliezen of bij beperkte winst

Voorbeelden: Energie Investerings Aftrek (EIA) die leidt tot lagere vennootschapsbelasting

2. Kredietfonds

- Verschaffing van (kleine) kredieten via een fonds
- Veelal in combinatie met advies en/of begeleiding
- Vaak specifiek voor bepaald type leningen
- Veelal kapitaal door institutionele investeerders
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben

Voorbeeld : het Warmtefonds, Qredits of Regionale Energiefondsen

5. Garantie regeling

- (First-loss) garantie voor het verzekeren van risicovolle leningen en investeringen
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben
- Doordat een deel van het risico wordt opgevangen, kunnen de rentekosten omlaag gaan

Voorbeeld : BMKB regeling

3. Subsidie op maatregelen

- Financiële tegemoetkoming op de kosten van de benodigde of gedane investering
- Zit een limiet op het bereik door het maximaal beschikbare subsidie bedrag
- Vereist nog steeds een deel van de investering aan de voorkant en bijhorende financiering

Voorbeeld : Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing voor woningeigenaren

6. Rentekorting

- Vermindering van marktconforme rentekosten op de uitgegeven lening
- Deze maatregel kost veel en wordt sowieso niet terugverdiend
- Zit een limiet op het bereik door het maximaal beschikbare subsidie bedrag

Voorbeeld : Qredits leningen

Oplossingsrichting Financiering | Selectie van een instrument

Initiatie

Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

De opgestelde criteria op basis van de knelpunten zorgen op basis van een Multi-Criteria Analysis (MCA) voor de selectie van twee passende en doelgerichte maatregelen: een kredietfonds en een garantieregeling.

	Financiering kleine hoofdsom	Financiering zonder onderpand	Aantrekkelijke maandlasten	Geen/weinig impact op kredietruimte	Inzet bestaande netwerk	Financiering beschikbaar bij implementatie	Simpel voor mkb	Bredere energie besparing mogelijk	Aantrekken additionele middelen	Geen marktverstoring
1. Off-balance (ESCO of lease)	✓	✗	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	✓
2. Kredietfonds	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. Subsidie op maatregelen	✗	✗	✓	✗	✓	✓	-	✓	✗	✓
4. Aftrekregeling via de belasting	✗	✗	✗	✗	✓	✗	-	✗	✗	✓
5. Garantie regeling	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. Rentekorting	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✗	-	✗

» De toelichting op de selectie is verder uitgewerkt in de bijlage

Oplossingsrichting Financiering | Twee voorkeursopties (1/2)

Zowel een kredietfonds als een garantieregeling hebben de meeste aansluiting op de vastgestelde criteria en bieden hiermee de basis voor een financieel antwoord op het vraagstuk.

Voorkeursoptie 1: Kredietfonds

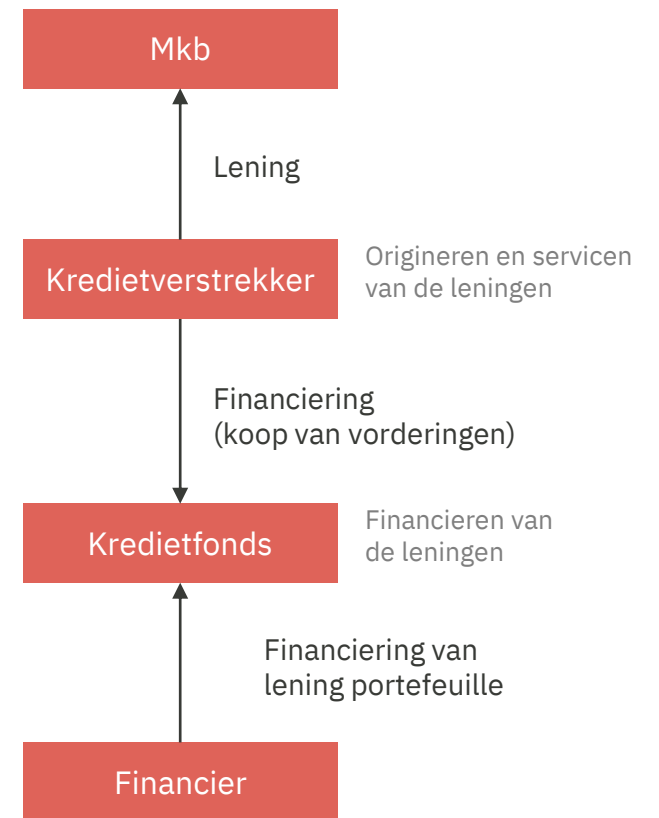
Door geld aan een kredietfonds ter beschikking te stellen, kan dat geld worden ingezet om leningen te verstrekken. Er kan worden bepaald wat (i) de verstrekking voorwaarden zijn die gelden voor de kredietnemer en (ii) de lening kenmerken.

- **Hoofdsom:**
Een lage hoofdsom is mogelijk. De kosten die nodig zijn om de lening te beoordelen, administratief te verwerken en te beheren zullen hierdoor wel tot relatief hogere rentekosten leiden.
- **Rente:**
Een marktconforme rente kan worden geboden of er kan een lagere rente worden gevraagd. Een lagere rente kan wel leiden tot een verlies op het ingelegde geld, doordat de lagere rente niet afdoende is voor toekomstige verliezen.
- **Betaalbaarheid:**
De looptijd en het aflossingsprofiel kan worden aangepast aan de terugverdientijd, zodat de onderneming geen negatief effect ervaart in zijn kasstromen gedurende de looptijd (en een plus na de looptijd omdat veel besparingen dan ook nog zullen worden gerealiseerd)
- **Kredietruimte:**
Door via een ander kanaal geld aan te trekken voor deze investeringen, zal het geen effect hebben op de kredietruimte bij bestaande financiers van de onderneming. Sterker nog, lagere operationele kosten en een financieringsverplichting die achtergesteld is bij de huidige financier zal leiden tot een verbetering van de risico positie van de huidige financier.
- **Zekerheden:**
Het is mogelijk om geen zekerheden voor de financiering te vragen. Dit verhoogt het verwachte verlies op de leningen, waardoor er dus een hogere rente gevraagd moet worden om dit verlies op te kunnen vangen.

Aandachtspunten:

- Indien de gehele leningenadministratie (de IT, maar ook de mensen) ingericht dient te worden als nieuwe onderneming, dan vergt dit een lange aanloop en hoge opstart kosten. Het is efficiënter om bestaande bedrijven hiervoor in te schakelen. Denk hierbij aan Qredits, Polestar, SVn of regionale energiefondsen met een eigen apparaat.
- Het beoordelen van de kredietwaardigheid van een leningnemer vergt ook veel expertise. Vooral de wens om kleinere leningen te kunnen verstrekken zorgt ervoor dat deze expertise ook niet teveel geld aan de voorkant mag kosten. Het moet efficiënt en effectief gebeuren. Veel FinTech bedrijven hebben hier (white label) oplossingen voor die ook zorgen voor een simpel proces voor de mkb'er.

Voorbeeld van kredietfonds

Oplossingsrichting Financiering | Twee voorkeursopties (2/2)

Zowel een kredietfonds als een garantieregeling hebben de meeste aansluiting op de vastgestelde criteria en bieden hiermee de basis voor een financieel antwoord op het vraagstuk.

Voorkeursoptie 2: Garantieregeling

Door het hanteren van een garantieregeling, kunnen risico's op verlies worden afgedekt voor kredietverstrekkers (per lening of op portefeuille niveau). Dit kunnen ook kredietfondsen zijn. De garantieverstrekker kan voorwaarden stellen die moeten gelden voordat de garantie kan worden gebruikt. Zo kunnen ook bepaalde kenmerken als voorwaarden worden gesteld aan de lening.

- **Hoofdsom:**
Een lage hoofdsom als voorwaarde. De kosten die nodig zijn om de lening te beoordelen, administratief te verwerken en te beheren zullen hierdoor wel tot relatief hogere rentekosten leiden.
- **Rente:**
Een marktconforme rente of lage rente kan worden geëist als voorwaarde. Een lagere rente kan wel leiden tot een verlies op het ingelegde geld, omdat bij failleren de garantie niet 100% dekking biedt.
- **Betaalbaarheid:**
De lengte van de looptijd kan als eis worden gesteld. Kans is groot dat de financier wenst dat de garantie in absolute zin dan stand houdt en niet relatief daalt gedurende de looptijd.
- **Kredietruimte:**
het garantiestedingspercentage zal de kredietruimte pro rata beïnvloeden. Bij 100% garantie, geen invloed op de kredietruimte.
- **Zekerheden:**
De garantie kan worden ingezet om de kredietverstrekker, kredietfonds of financier zekerheden te bieden.

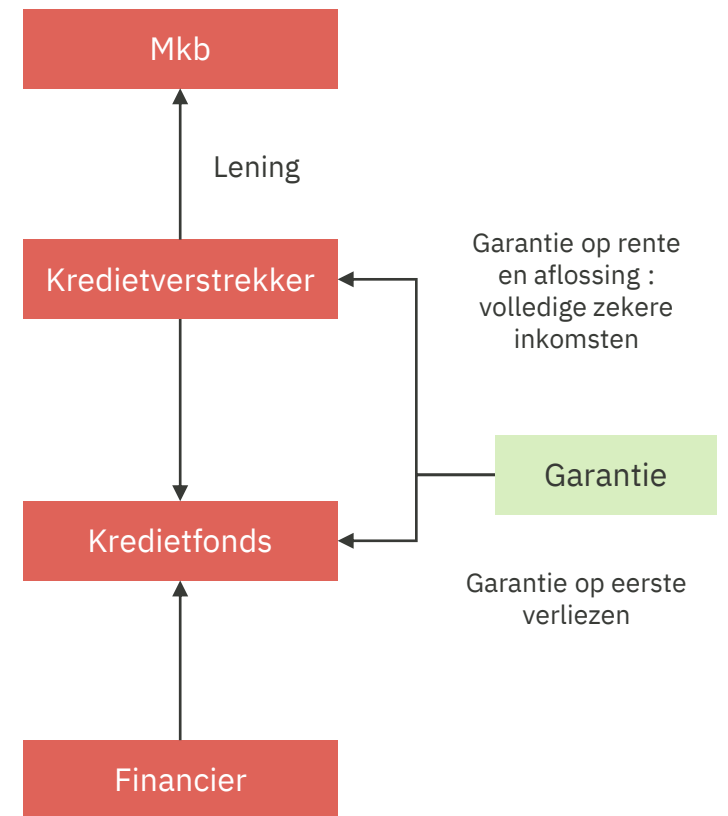
Aandachtspunten:

- Een garantieregeling kan ervoor zorgen dat een kredietverstrekker meer risico gaat nemen. De garantie dient op voorhand afgegeven te worden.

Lessons learned BMKB-Groen

- De opzet en aanvraag is te ingewikkeld, waardoor het teveel werk is voor banken en de handling kosten te hoog worden
- Digitalisering van processen zorgt ervoor dat veel bedrijven al afvallen bij de online intake/aanvraag, en daardoor niet de mogelijkheid van de BMKB garantie kunnen voorleggen en gebruiken voor hun financiering
- De type leningen van de BMKB-Groen worden vaak ondergebracht bij een bestaande grotere lening, waardoor de garantie niet nodig is in dit geval

Voorbeeld van garanties

Oplossingsrichting Financiering | Samenwerking

Initiatie

Analyse

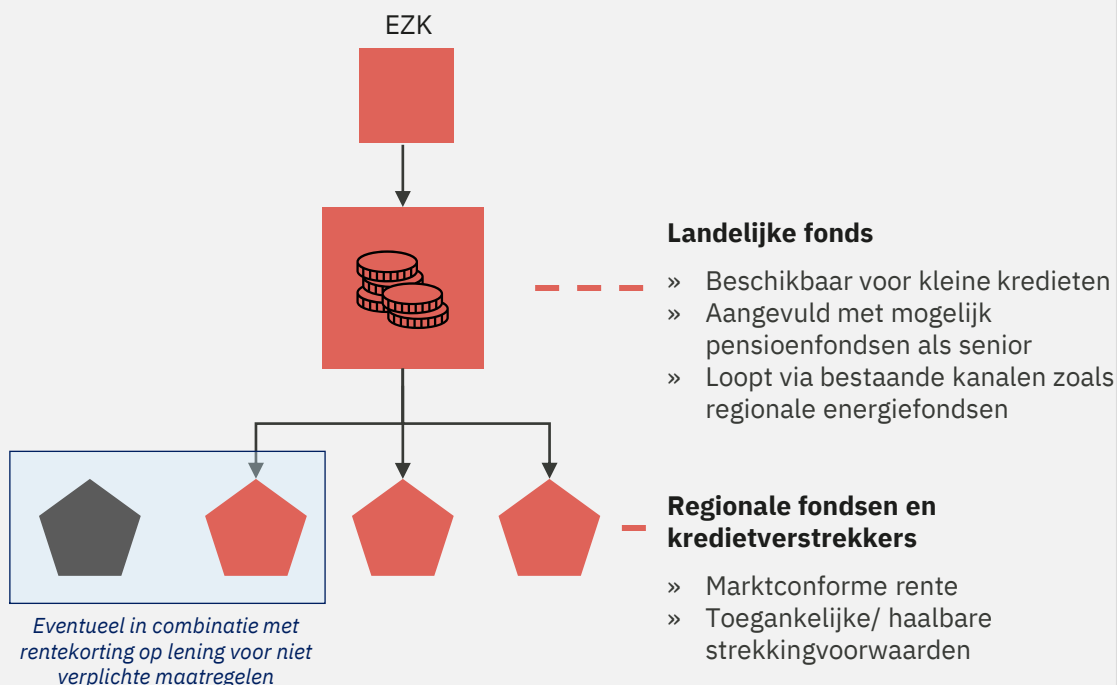
Rapportage

Voorbereiding

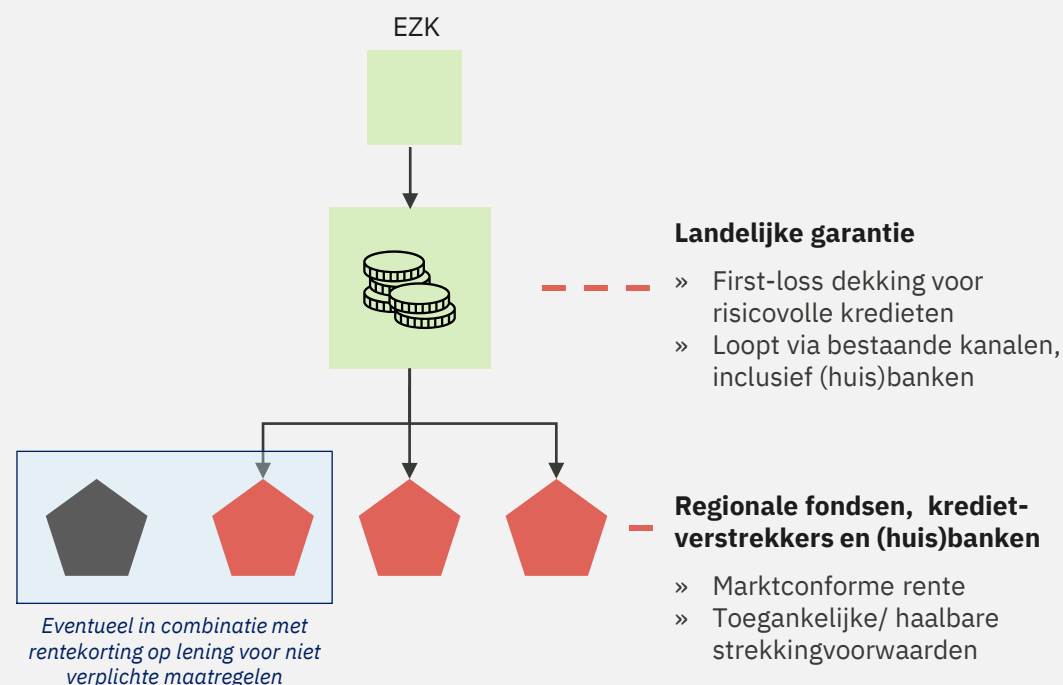
Uitvoering

Vanuit een landelijke structuur kan met bestaande fondsen worden samengewerkt, en kunnen bestaande partijen het instrument inzetten. Daarnaast zorgt spreiding voor betere risicodiversificatie met lagere rentekosten.

Kredietfonds

Garantie regeling

Oplossingsrichting Financiering | Co-financiers

Initiatie

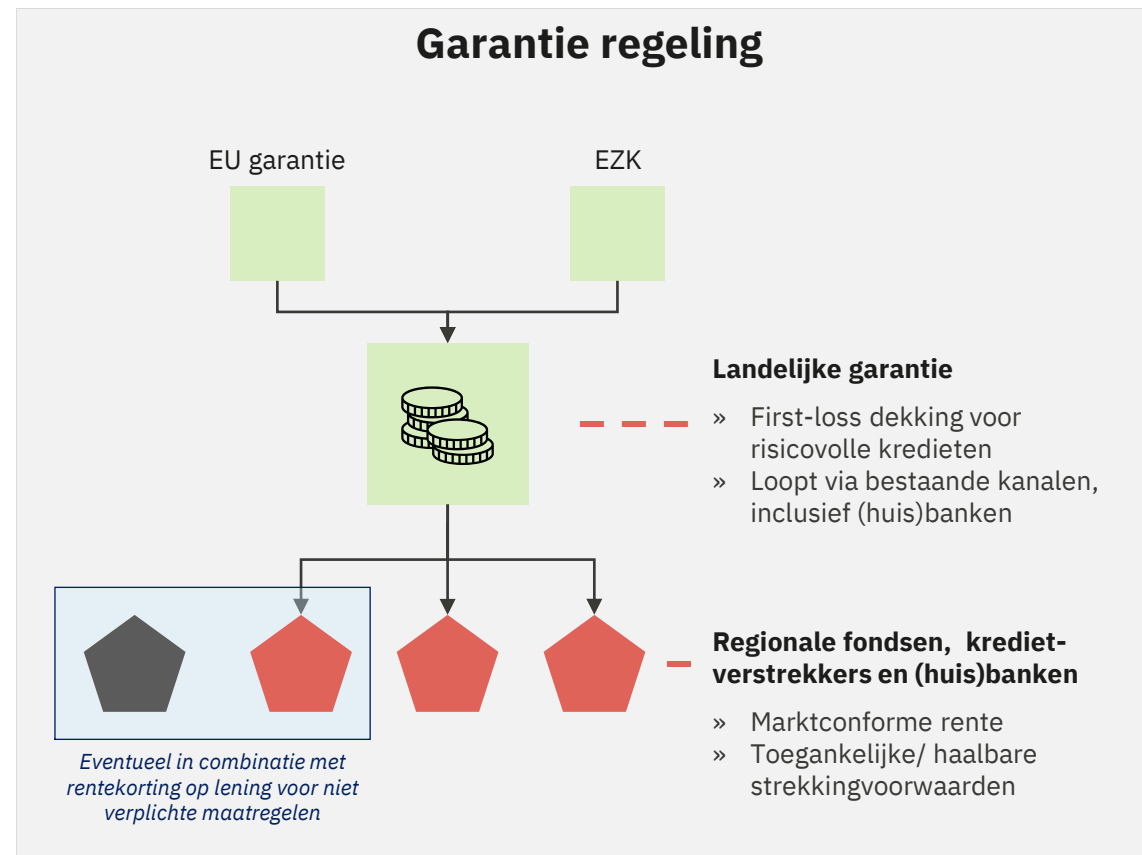
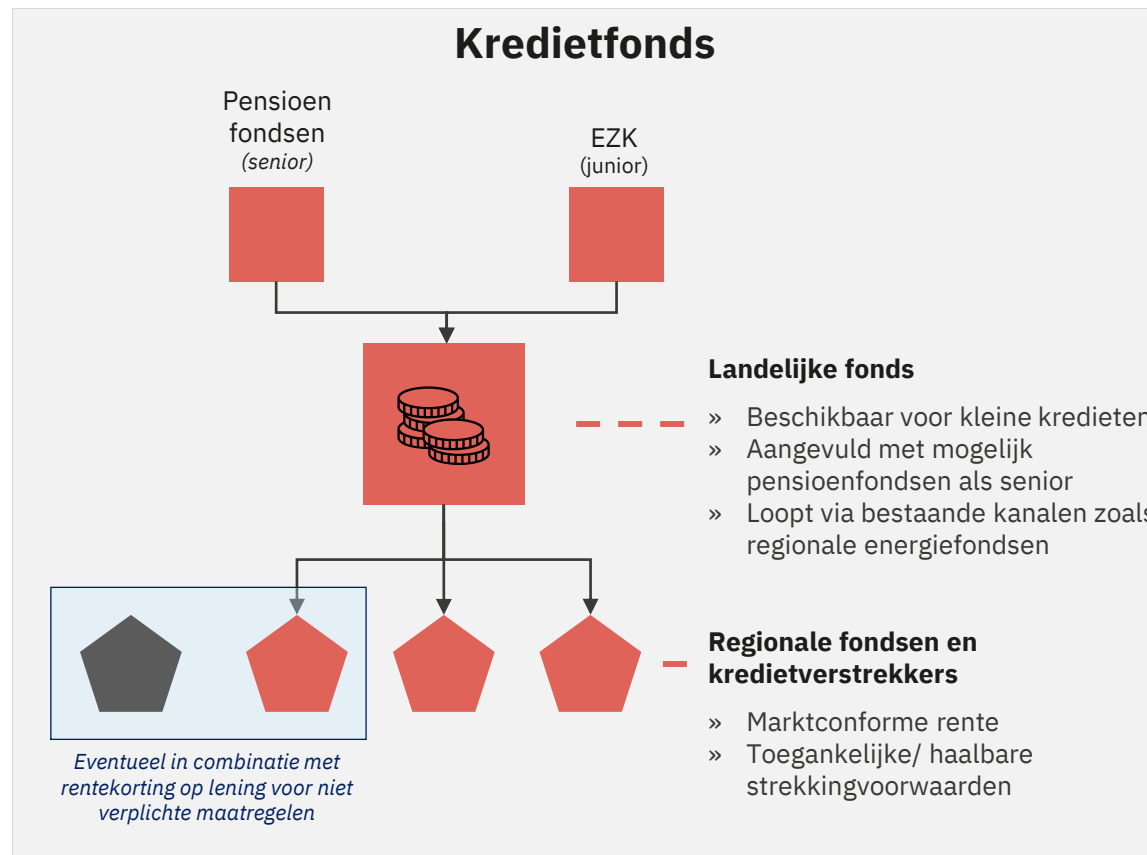
Analyse

Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

Naast inbreng vanuit de ministeries, kunnen ook middelen vanuit Europa (denk aan Invest-EU garanties of EIB leningen) of institutioneel kapitaal worden aangetrokken om het fonds of regeling groter te maken dan de initiële bijdrage van EZK.

Oplossingsrichting Financiering | Hybride instrument

Initiatie

Analyse

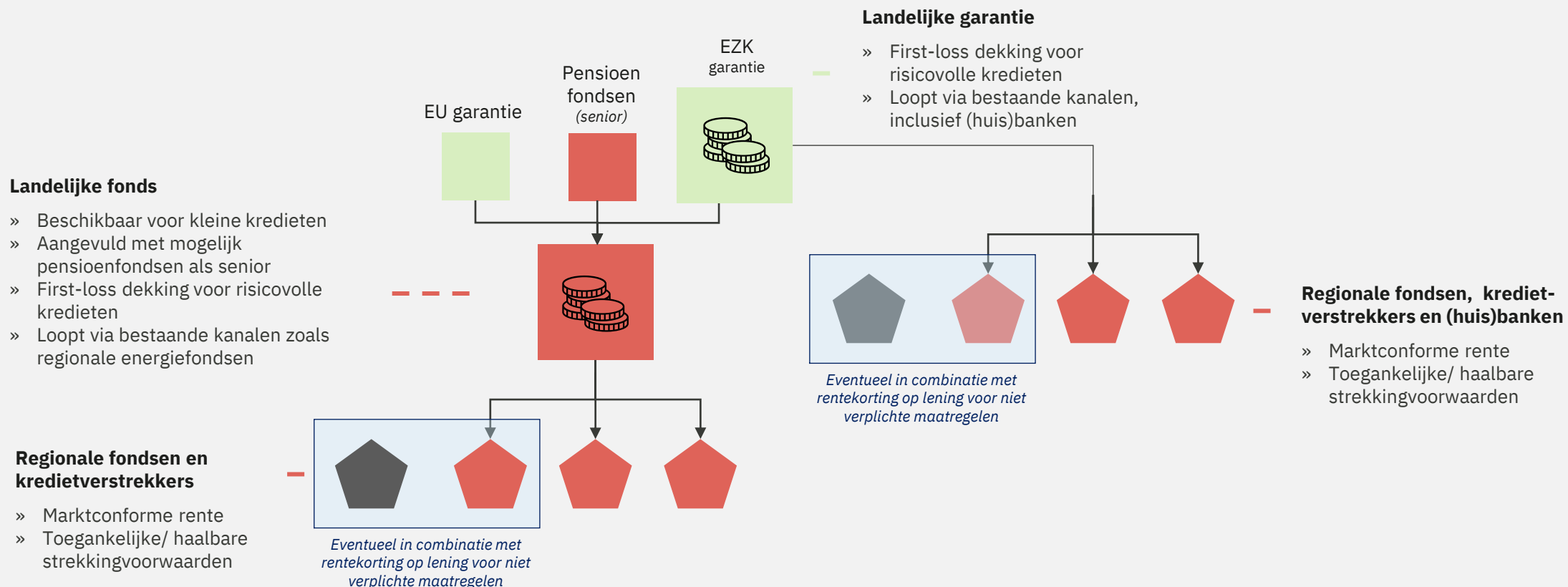
Rapportage

Voorbereiding

Uitvoering

De combinatie van het opzetten van een kredietfonds en het aanbieden van garantie brengt de voordelen van beide instrumenten samen, en kan de impact op de energiebesparing uiteindelijk vergroten.

Landelijk kredietfonds met EZK garantie

Oplossingsrichting Financiering | Hybride - toelichting

Initiatie

Analyse

Rapportage

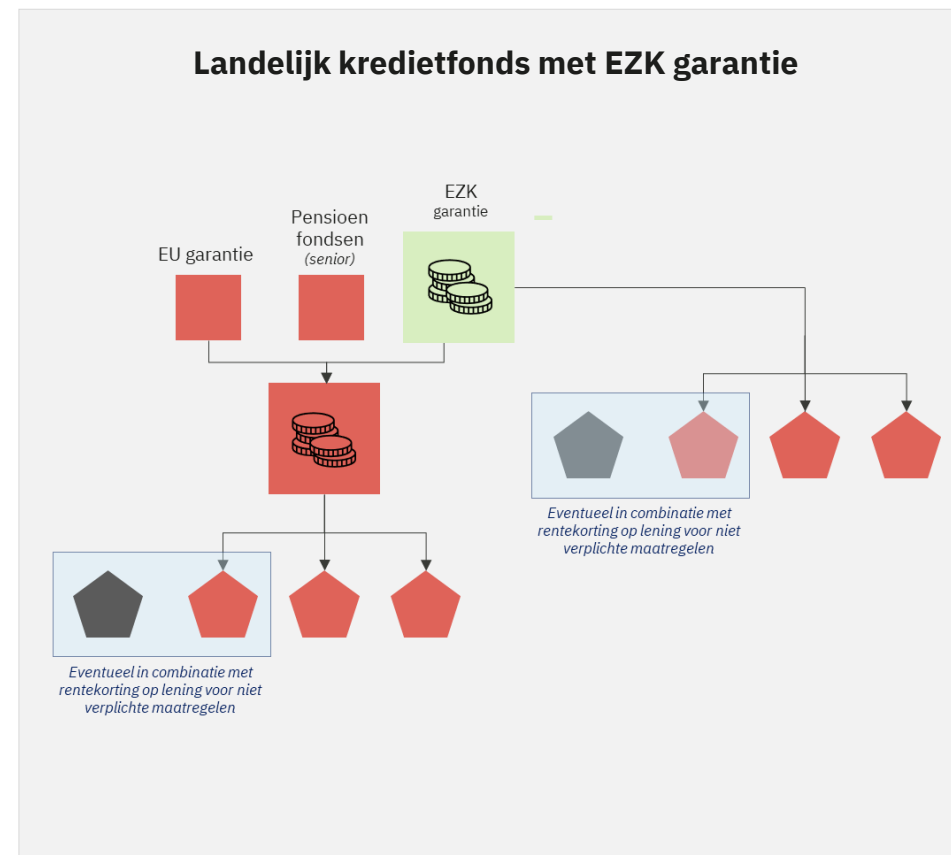
Voorbereiding

Uitvoering

Een centraal garantie fonds voor mkb financiering met directe garanties, aan zowel fondsen met een eigen balans als aan een nieuw te financieren landelijk kredietfonds

De preferente oplossingsrichting is de oprichting van een centraal fonds welke zowel directe garanties aan banken of andere financiers met voldoende middelen kan afgeven, als aan een revolverend krediet fonds die financiering ter beschikking stelt zodat leningen kunnen worden verstrekt..

- De middelen voor dit garantiefonds worden verstrekt door de Nederlandse overheid, in dit geval het ministerie van EZK.
- Het garantiefonds garandeert bestaande fondsen. Banken gebruiken bijvoorbeeld de eigen middelen t.b.v. het verstrekken van financiering, doch de kosten worden gedrukt door deze centrale garantie.
- Daarnaast verstrekt het garantiefonds een garantie c.q. buffervermogen aan een separaat op te richten kredietfonds voor mkb.
- Dit kredietfonds trekt tevens een Invest-EU garantie vanuit EIF aan waar mogelijk
- Op basis van deze elementen van garantie/buffervermogen, kan het fonds extern kapitaal aantrekken tegen relatief lage funding kosten, aangezien de eerste risico's al afgedekt zijn
- Vanuit het garantiefonds komen heldere voorwaarden aan kredietverstrekking t.b.v. MKB
- Het Kredietfonds verstrekt vervolgens kapitaal aan marktpartijen die MKB financieren c.q. neemt deze kredieten van marktpartijen over.

Oplossingsrichting Financiering | Hybride - meerwaarde

Initiatie

Analyse

Rapportage

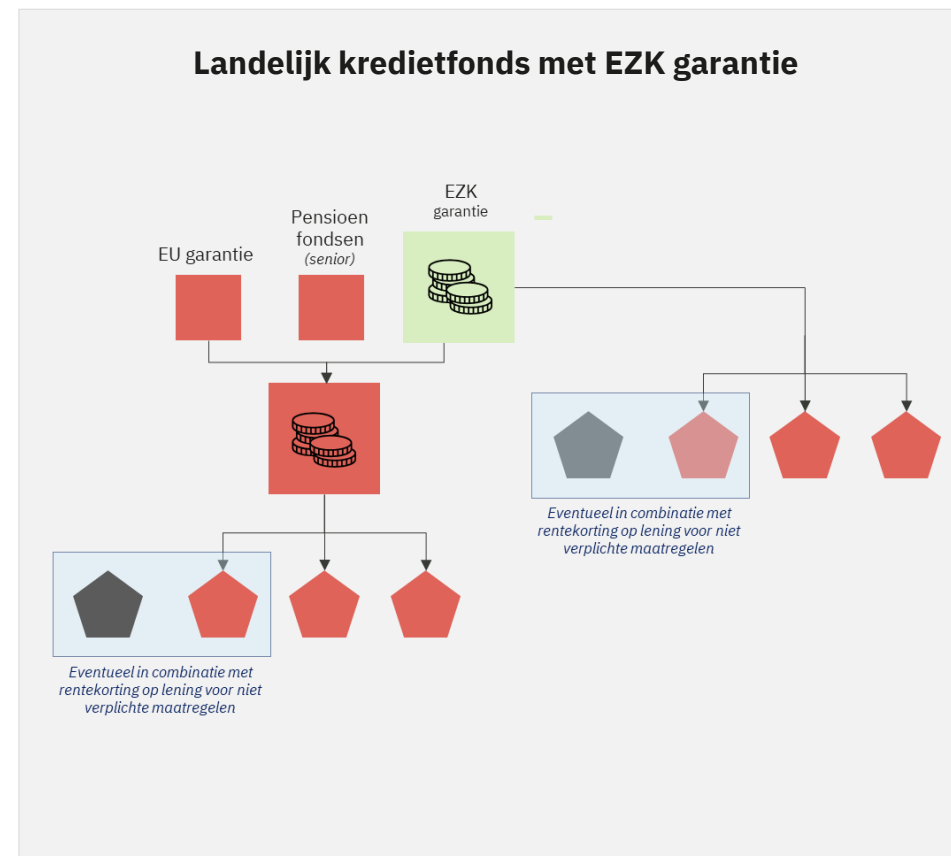
Voorbereiding

Uitvoering

De hybride inrichting biedt een meerwaarde door de combinatie van goede strekkingsvoorwaarden, het aantrekken van additioneel kapitaal, het gebruik van bestaande distributiekanaalen en een efficiënt kredietrisico

Meerwaarde van hybride instrument:

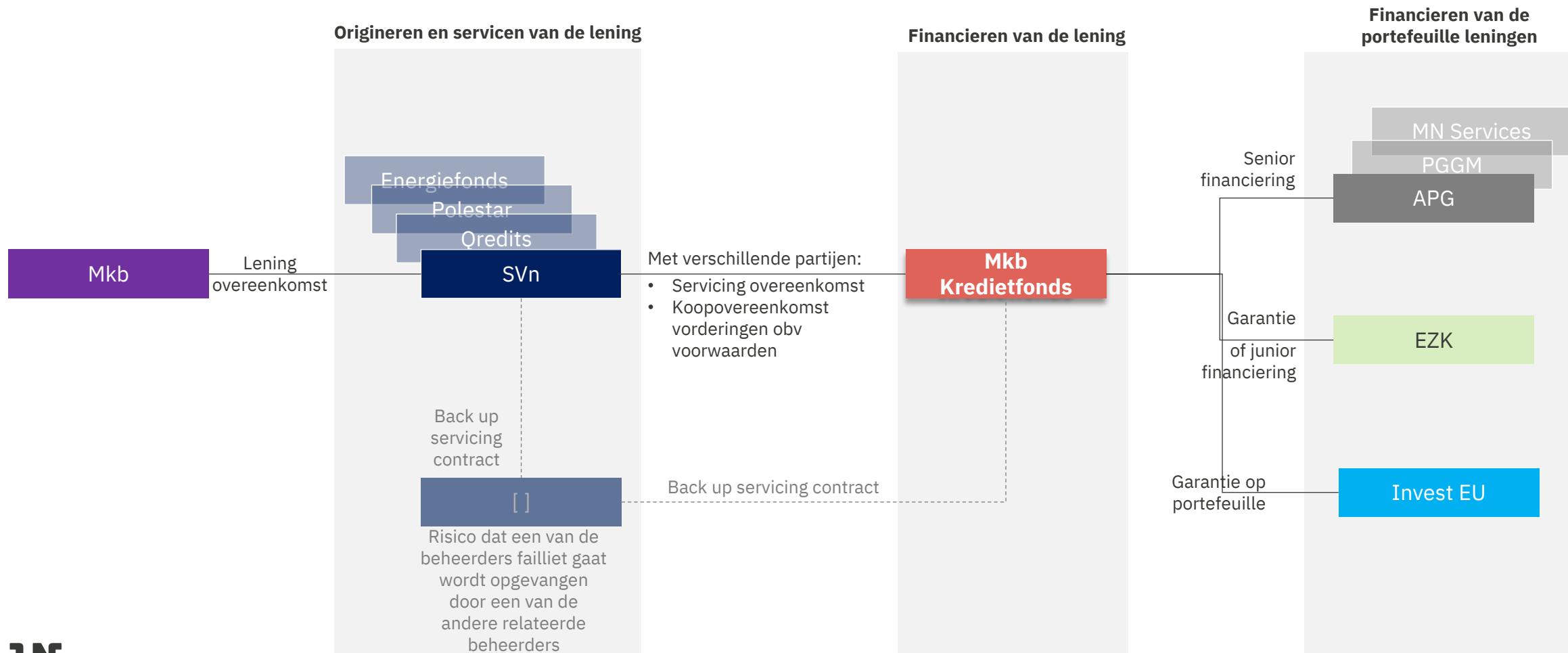
- Het Garantiefonds kan bestaande marktpartijen in staat stellen tegen betere voorwaarden, meer krediet te kunnen verstrekken aan MKB.
- Hierbij kunnen zowel bancaire instellingen, Energiefondsen als FinTech ondernemingen worden gefaciliteerd
- De slagkracht van de door EZK ingebrachte middelen kan via een multiplier worden uitgebreid. Het kredietfonds is in staat funding vanuit Pensioenfondsen en andere middelen aan te trekken
- Door het revolverende vermogen en de garantie kunnen tegen relatief lage rentes / funding kosten gelden worden aangetrokken
- Kredietrisico kan efficiënter en tegen lagere kosten worden beheerd op landelijk niveau
- Met deze oplossing kunnen zowel regionale fondsen, FinTech als banken bereikt worden
- Hierbij worden de financieringsmogelijkheden van bestaande distributiekanaalen, welke zo dicht mogelijk bij de MKB-er staan, vergroot.
- De distributiekanaalen bestaan uit financierings-verschaffende partijen, zoals banken, Regionale Energiefondsen en FinTech partijen.
- De financiering c.q. garantie worden verschaft door respectievelijk de Kredietfonds en garantiefonds. Het contact met de klant, de servicing van de lening, inclusief incasso van de verplichtingen en communicatie, ligt bij de financierings-verschaffende partijen.

Oplossingsrichting Financiering | Hybride - Voorbeelduitwerking

Hieronder staat een voorbeeld waarbij het kredietfonds via bestaande kredietverleners leningen uitzet. Het fonds wordt gefinancierd met institutioneel kapitaal, waarbij buffervermogen komt van EZK en een portefeuille garantie vanuit de EU.

Oplossingsrichting | Beïnvloeding van gedrag

Naast de ondersteuning in het traject en met betrekking tot de financiering, kan gedrag verder gestimuleerd worden via controle en naleving.

Handhaving via de omgevingsdiensten

De huidige aanpak voor handhaving vanuit de omgevingsdiensten wordt in verschillende vormen en maten uitgevoerd. Waar de één veel strenger is in het opleggen van een boete, stuurt de ander meer op stimulering met een verwijzing naar een adviseur.

Aangezien de energiebesparingsplicht om een landelijke plicht gaat, zouden ook alle handhavingsactiviteiten op elkaar afgestemd moeten zijn, en een eenduidig beleid daarin volgen. Dat zorgt er ook voor duidelijkheid bij de ondernemer, en als extra stimulans om aan de slag te gaan.

Alert op basis van de jaarrekening

Aangezien de energiebesparingsplicht volgens de wetgeving om een verplichte toekomstige uitgave vraagt, dient dit als voorziening in de jaarrekening van een mkb onderneming opgenomen te worden. Dat betekent dat accountants en administratiekantoren de investering in de maatregelen terug zouden moeten zien in de boekhouding. Deze partijen zouden vanuit die positie alert kunnen zijn op deze vermelding, en vanuit hun expertise de ondernemer er eventueel op aanspreken, mocht de investeringsopgave ontbreken. Ter stimulering kan dan verwezen worden naar het centrale loket of bekende adviseurs.

Afronding

De selectie van een centraal loket en een landelijk kredietfonds met een EZK garantie bieden de eerste contouren voor de oplossing om het mkb te ondersteunen in de opgave om energie te besparen. De exacte invulling van de maatregelen en het instrument dient in de volgende fase verder in kaart gebracht te worden.

Totaliteit van de interventies voor het mkb

Kijkende naar de gehele klantreis wordt het mkb met deze maatregelen en instrumenten gesteund in het verkrijgen van inzicht, krijgen ze begeleiding bij het maken van de juiste keuzen en komt er toegang tot de benodigde financiering.

Advies en ondersteuning 	Krediettoets 	Financiering
<p>Ondersteuning en proactieve begeleiding gedurende het traject en duidelijkheid in de verplichtingen, stappen en partners waarmee gewerkt moet worden.</p>	<p>Zekerheid tot financiering voorafgaande aan het proces en versnelling bij het verkrijgen van financiering door het voorwerk van de toets.</p>	<p>Toegang tot kleine kredieten, zonder onderpand en met financieringskosten die in verhouding staan tot de investering zelf.</p>
<p>De volgende procesmatige traject knelpunten worden hiermee aangepakt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Core business gaat voor 2. Gebrek aan eenduidig en helder overzicht 3. Complex proces 	<p>De volgende financiële knelpunten worden hiermee aangepakt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Begeleiding bij financiering 	<p>De volgende financiële knelpunten worden hiermee aangepakt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beschikbaarheid van leningen met kleine hoofdsom 2. Beschikbaarheid van leningen zonder onderpand 3. Betaalbaarheid van de lening 4. Core business first bij inzet leningen
<p>Huidige initiatieven die hierbij aansluiten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het platform van DEB.nl • Gecertificeerde adviseurs van FedEC • Energiescans van verschillende adviseurs • Energiebesparende maatregelen wijzer van Stantec 	<p>Huidige initiatieven die hierbij aansluiten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krediettoetsen van Credion • Vergelijking van financiers bij Zakelijkbankieren.nl 	

Vervolgstappen

Onderstaande vervolgstappen zouden meer kleur moeten geven aan de voorlopige resultaten van dit rapport.

Traject:

1. Ontwerp maken van het centrale loket
2. Bepalen wat voor informatie er op het centrale loket beschikbaar moet zijn
3. Bepalen welke tools er nodig zijn die aangeboden zullen worden door het centrale loket
4. Bepalen wat voor begeleiding wenselijk is onder mkb's
5. In kaart brengen welke ecosystemen en netwerken door ondernemers gebruikt worden
6. Identificeren welke bestaande systemen er versterkt zouden moeten worden

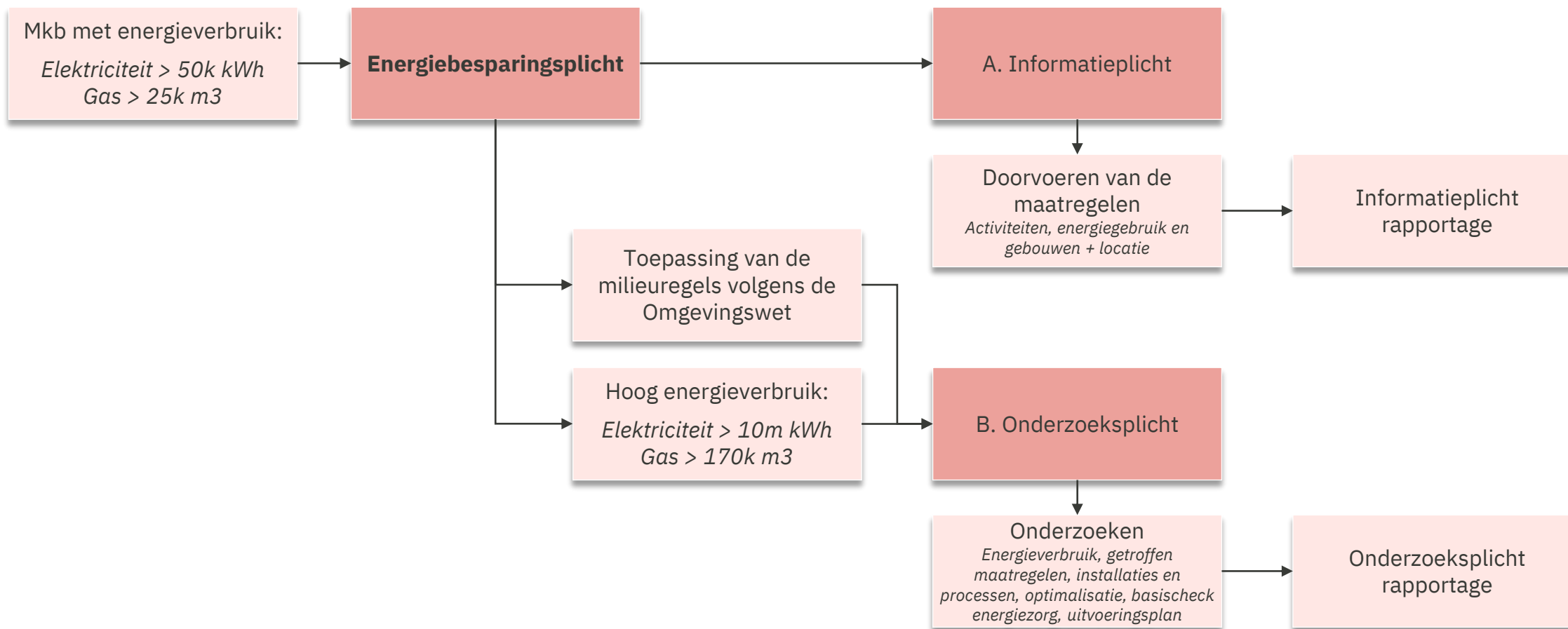
Financiering

1. Samenwerkingsgesprekken met servicers starten
2. Voorwaarden bepalen voor Servicers (trackrecord, etc)
3. Financieringsvoorwaarden sonderen bij institutionele partijen (ticketsize, rente, looptijd etc)
4. Invest-EU garantieregeling toetsen voor EML verplicht of niet verplicht
5. Staatsteun kader bepalen (al dan niet inzet de minimis regeling gezien de ticketsize)
6. Bepalen lening voorwaarden (looptijd, rente) en toetsen bij MKB
7. Inzet van leningen (EML, verplichte EML, verduurzaming breed, combinatie etc)
8. Opbouw van lening portefeuille in kaart brengen
9. Doorrekenen van business van lening portefeuille
10. Garantievorwaarden met banken bespreken

Bijlagen

Energiebesparingsplicht | Route voor het mkb

Oplossingsrichting | Analyse van 1 – Off balance

- Een financiering of verplichting die niet op de balans komt door middel van een externe constructie zoals lease
- Kleinere investeringen met onderpand kunnen vaak via lease, grotere projecten via ESCO
- Kent complexe contracten en eigendom blijft bij verhurende partij

Criteria		Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	✓	Voor lease wel mogelijk, je kan reeds kleine items leasen zoals printers, heftrucks, warmtepompen e.d.. Voor ESCO's niet mogelijk, pas vanaf 250k en met name voor energieopwekkende maatregelen
Financiering zonder onderpand	X	Er is altijd sprake van onderpand, wat een waarde heeft bij faillissement. Voor gebouwgebonden maatregelen die door natrekking niet als onderpand door financier kan worden beschouwd is lease geen optie.
Aantrekkelijke maandlasten	✓	Met dekking zijn er langere looptijden mogelijk waardoor de aflossingen kleiner worden wat leidt tot lagere maandlasten. Ook worden lease bedrijven veelal efficiënt op de kapitaalmarkt gefinancierd en is er voldoende aanbod van financiers van lease producten. Hierdoor is het een redelijk efficiënte markt.
Geen/weinig impact kredietruimte	✓	Bij off Balance, wordt de gehele verplichting over alle termijnen (meestal) niet meegenomen in de kredietruimte. Afhankelijk van de contracten en type lease kan dit het geval zijn
Inzet bestaande netwerken	-	Voor lease zijn er voldoende aanbieders die zouden kunnen samenwerken voor specifieke delen van de maatregelen, maar niet Voor ESCO's gegeven de grootte
Financiering beschikbaar bij implementatie	✓	Ja, je betaalt als je het kan gebruiken
Simpel voor het mkb	-	Contracten vaak complex en eigendom blijft bij verhurende partij
Bredere energiebesparing mogelijk	✓	Ja er kunnen meer assets onder vallen die zorgen voor energiebesparing
Aantrekken additionele middelen	✓	Ja, de financiering van een lease portefeuille is vergelijkbaar als een lening portefeuille.
Geen marktverstoring	✓	Wanneer er voor 1 partner wordt gekozen en die voordeel krijgt van overheidsinbreng, dan zullen andere partijen benadeeld worden. Zie ook Warmtefonds ten opzichte van normale particuliere lening aanbieders

Oplossingsrichting | Analyse van 2 – Kredietfonds

- Verschaffing van (kleine) kredieten via een fonds
- Veelal in combinatie met advies en/of begeleiding
- Vaak specifiek voor bepaald type leningen
- Veelal kapitaal door institutionele investeerders
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben

Criteria		Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	✓	Is mogelijk, inrichting van een efficiënt proces helpt bij de handlingskosten
Financiering zonder onderpand	✓	Geen probleem, is een keuze
Aantrekkelijke maandlasten	✓	Lening kan worden verstrekt voor 5-8 jaar, waardoor de terugverdiensijd en aflossingen in balans zijn en niet voor negatieve cash impact zorgen
Geen/weinig impact kredietruimte	✓	Door het erkennen van de nul impact op de lopende cashflow en het niet vragen van algehele verpanding zoals een bank doet
Inzet bestaande netwerken	✓	Door huidige contacten bij allerhande partijen is het eenvoudig onder de aandacht te brengen
Financiering beschikbaar bij implementatie	✓	Ja, de lening wordt beschikbaar voor aanschaf
Simpel voor het mkb	✓	Contracten vaak complex en eigendom blijft bij verhurende partij
Bredere energiebesparing mogelijk	✓	Ja beperkte omvang, geen persoonlijke borgstelling, standaard leningsvoorwaarden
Aantrekken additionele middelen	✓	Ja, is goed mogelijk
Geen marktverstoring	✓	Met marktconforme rentes is er minder tot geen marktverstoring, met dien verstande dat de rest van de financiering en verstrekings-voorwaarden ook marktconform zijn. Wanneer er voor 1 partner wordt gekozen en die voordeel krijgt van overheidsinbreng, dan zullen andere partijen benadeeld worden. Zie ook Warmtefonds ten opzichte van normale particuliere lening aanbieders.

Oplossingsrichting | Analyse van 3 – Subsidie op maatregelen

- Financiële tegemoetkoming op de kosten van de benodigde of gedane investering
- Zit een limiet op het bereik door het maximaal beschikbare subsidie bedrag
- Vereist nog steeds een deel van de investering aan de voorkant en bijhorende financiering

Criteria		Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	X	Gedeeltelijke tegemoetkoming middels de subsidie maakt financieringsvraag nog kleiner
Financiering zonder onderpand	X	Nvt
Aantrekkelijke maandlasten	✓	De eenmalige subsidie verlaagt de maandlasten
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Vereist nog wel beschikbare middelen of financiering voor het niet gesubsidieerde deel
Inzet bestaande netwerken	✓	Via subsidie netwerken kan hier ruchtbaarheid aan worden gegeven
Financiering beschikbaar bij implementatie	✓	Ja, mist subsidie vooraf wordt verstrekt.
Simpel voor het mkb	-	Het krijgen of vinden v.d. juiste subsidie vereist vaak wel veel papierwerk, maar er zijn ook eenvoudige regelingen mogelijk
Bredere energiebesparing mogelijk	✓	Kan, hangt wel van de subsidie doelen af.
Aantrekken additionele middelen	X	Nee, dit is 100% verlieslatend
Geen marktverstoring	✓	Geen onderscheid, zit wel limiet op, dus men kan wachten op nieuwe beschikbaarheid in het volgende jaar

Oplossingsrichting | Analyse van 4 – Aftrek via fiscus

- Verminderen (ineens of over meerdere jaren) van de winstbelasting op basis van het bestede bedrag
- Zorgt voor een fiscaal voordeel na afloop van de investering, maar vereist nog steeds de volledige investering (en dus financiering) aan de voorkant
- Voordeel bij verrekenbare winsten, maar geen of beperkt effect bij verliezen of bij beperkte winst

Criteria		Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	X	De financiering zal je geheel zelf moeten regelen, wel kan een deel na teruggave of verlaging van belasting versneld worden afgelost
Financiering zonder onderpand	X	Nvt
Aantrekkelijke maandlasten	X	Maandlasten ongewijzigd, maar wel teruggave of verlaging van belasting
Geen/weinig impact kredietruimte	X	Vereist beschikbare middelen of financiering om in aanmerking te komen voor aftrek
Inzet bestaande netwerken	✓	Via netwerken (accountants of regionale overheden) kan hier ruchtbaarheid aan worden gegeven
Financiering beschikbaar bij implementatie	X	Nee achteraf
Simpel voor het mkb	X	Nee, je moet wel de juiste zaken invullen in je belastingaangifte
Bredere energiebesparing mogelijk	✓	Ja, hangt af van aangeboden maatregelen
Aantrekken additionele middelen	X	Nee, dit is 100% verlieslatend
Geen marktverstoring	✓	Geen onderscheid

Oplossingsrichting | Analyse van 5 – Garantieregeling

- (First-loss) garantie voor het verzekeren van risicovolle leningen en investeringen
- Kan in samenwerking met een hefboom een groot bereik hebben
- Doordat een deel van het risico wordt opgevangen, kunnen de rentekosten omlaag gaan

Criteria		Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	✓	De garantie maakt van een ongedekte faciliteit een (gedeeltelijke) gedekte faciliteit, kredietverlies hierdoor beperkt
Financiering zonder onderpand	✓	Het onderpand was er net niet, nu middels de garantie opgelost
Aantrekkelijke maandlasten	✓	Met een lange looptijd van de garantieregeling kunnen de maandlasten omlaag en de rente kan lager door minder kredietrisico
Geen/weinig impact kredietruimte	✓	De garantie dekt grotendeels verlies af bij faillissement waardoor beschikbaar obligo voor en na de garantie ongewijzigd kan blijven.
Inzet bestaande netwerken	✓	Via bestaande netwerken kan hier ruchtbaarheid aan worden gegeven, langs banken en fondsen
Financiering beschikbaar bij implementatie	✓	Ja
Simpel voor het mkb	✓	Ja, besloten in ontwerp om kans van slagen te hebben.
Bredere energiebesparing mogelijk	✓	Ja dat kan zo worden meegegeven in de garantie
Aantrekken additionele middelen	✓	Ja om de garantie te dekken, waarvoor ze een marge ontvangen of om de garantie te funden mits daar behoefte is.
Geen marktverstoring	✓	Niet indien het aan alle financiers wordt aangeboden

Oplossingsrichting | Analyse van 6 - Rentekorting

- Vermindering van marktconforme rentekosten op de uitgegeven lening
- Deze maatregel kost veel en wordt sowieso niet terugverdiend
- Zit een limiet op het bereik door het maximaal beschikbare subsidie bedrag

Criteria		Toelichting
Financiering kleine hoofdsom	X	Door een korting te geven op de rente worden kleine kredieten niet ineens meer aangeboden. De handling kosten blijven voor de kredietverstrekker namelijk gelijk.
Financiering zonder onderpand	X	Voor een kredietverstrekker verandert een rentekorting de dekking van de financiering niet. De kans op een default wordt wel kleiner, maar het verlies blijft maximaal.
Aantrekkelijke maandlasten	✓	Voor de mkb'er worden de maandlasten lager
Geen/weinig impact kredietruimte	-	Hangt ervan af wie het krediet verstrekt
Inzet bestaande netwerken	✓	Is mogelijk
Financiering beschikbaar bij implementatie	✓	Ja, bij aanvang
Simpel voor het mkb	✓	Ja, ligt in het product besloten
Bredere energiebesparing mogelijk	✓	Ja, wel afhankelijk van de gestelde voorwaarden
Aantrekken additionele middelen	X	Nee, dit is 100% verlieslatend
Geen marktverstoring	X	Limiet op bereik, als je dit alleen aan één partij of binnen een regio aanbiedt is dat marktverstoring/discriminerend richting andere aanbieders/banken. Tevens zorgt het voor vertroebeling van het beeld wat een reële rente is